

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXI.

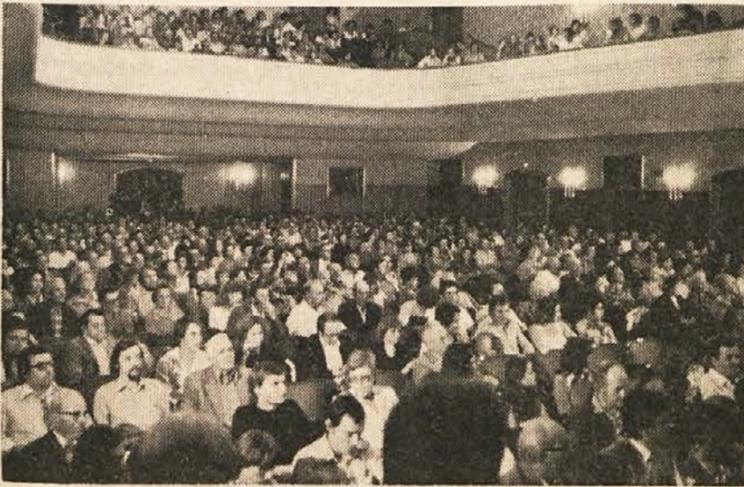
CELOVEC, PETEK, 9. JULIJ 1976

ŠTEV. 28 (1769)

Protestni zbor v Celovcu:

NE DAMO SE PREŠTEVATI!

Odločen „Ne!“ koroških Slovencev
k protimanjšinskim ukrepom Avstrije



S staro puntarsko pesmijo je v soboto zvečer začel v prenapolnjeni veliki dvorani celovskega Doma glasbe protestni zbor, na katerega sta ZSO in NSKS povabila odbornike in krajevne zaupnike vseh narodnih organizacij koroških Slovencev. Več kot tisoč ljudi iz vseh krajev naše avtohtone 1400-letne naselitve se je odzvalo povabilu, da v usodnem trenutku, ko dejansko gre za obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem, demonstrirajo nezlomljivo življenjsko voljo in borbena odločnost, upreli se skrajno protimanjšinskim ukrepom, s katerimi hočejo nemški nacionalisti s pomočjo kapitulantske avstrijske politike nastopiti zadnji pohod za „dokončno rešitev“ koroškega vprašanja.

V tem vzdušju je potekalo celotno zborovanje, ki ga je popestril združeni moški zbor Slovenske prosvetne zveze pod vodstvom Foltija Hartmana. S staro puntarsko pesmijo je pozval „le vkup, uboga gmajna...“; z borbenim napevom „Kovači smo“ je izpovedal, da „iz spajna ljudstvo se budi“, pripravljeno, da izbojuje svobodo, kakor je to dokazalo že v profitašistični borbi, na katero je spominjala partizanska pesem „Naša vojska“ ter Borova deklamacija, ki jo je prispeval Tonči Schlapper.

Prav tako pa so bile odločne, brezkompromisne in vsakomur razumljive predvsem tudi besede govornikov, ki so soglasno izpovedali, da se koroški Slovenci ne damo preštevati. Že častni predsednik NSKS dr. Joško Tischler je v svojem pozdravu opozoril, da so bila štetja vedno izrabljena le v škodo našemu ljudstvu: leta 1939 kot podlaga za preganjanje in izseljevanje Slovencev; leta 1951 z namenom razdrobitve na devet skupin, da bi se tako izognili izpolnitvi člena 7. „Zato pa smo zdaj dolžni sebi in prednikom, da preprečimo nakano o štetju, s katerim nam hoče nemški nacionalizem zadati smrtni udarec.“ In potem so se zvrstili predsednik

Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc kot glavna govornika, za njima predstavniki Solidarnostnih komitejev za pravice koroških Slovencev — z Dunaja Harald Imberger, iz Salzburga Johannes Seifner in iz Celovca Ilse Schnaubelt, nato pa v diskusiji še nekateri zastopniki posameznih organizacij in skupin (izvajanja govornikov objavljamo na posebnem mestu). Za zaključek pa je tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser predlagal besedilo resolucije, ki jo je zbor soglasno sprejel ter sta jo

osrednji organizaciji potem poslali zvezni vladi in vsem poslancem, zlasti pa naslovili na avstrijsko in mednarodno javnost.

Protestni zbor je kot reprezentativno predstavništvo vsega našega ljudstva glasno in jasno izpovedal, da koroški Slovenci najostreje protestiramo proti hujskaški gonji, ki jo vodijo proti nam in našemu vodstvu vsi od znanih nacionalističnih organizacij preko tiska pa do najvišjih predstavnikov dežele in države; da zahtevamo dosledno in brezpogojno izpolnitev določil člena 7 in rešitev odprtih vprašanj sporazumno in v sodelovanju z nami; da najodločneje odklanjamo sleherni preštevanje, ki pomeni očitno kršenje in revizijo državne pogodbe. Predvsem pa je bil zbor prepričljiva manifestacija naše brezkompromisne pripravljenosti, da se upremo „statističnemu genocidu“ in si naše pravice priborimo v solidarnem zavezništvu z demokratičnimi silami večinskega naroda ter ob podpori matičnega naroda in njegove države, z njeno pomočjo pa tudi mednarodne javnosti.

Odgovornost za posledice takega razvoja nosijo fisti avstrijski politiki, ki so se s svojim kapitulantstvom sami napravili za poslušne izvrševalce protiaustrijskih načrtov nacionalistično-nacističnih sil!

V bojkot preštevanja!

Odborniki in krajevni zaupniki vseh narodnih organizacij koroških Slovencev, zbrani na protestnem zboru v Celovcu dne 3. julija 1976, naslavljamo na zvezno vlado, poslance državnega zbora ter na avstrijsko in mednarodno javnost sledečo

RESOLUCIJO:

Z odločnim protestom zavračamo osnutek zakona o narodnih stupinah ter nameravamo spremembo zakona o ljudskem štetju, ki pomenita poskus revizije avstrijske državne pogodbe

- ker člen 7 ne predvideva nikakršnega številčnega ugotavljanja pripadnikov slovenske narodne skupnosti — ne ob podpisu državne pogodbe, toliko manj 21 let po njeni sklenitvi;
- ker predlagana zakona ne zajamčita narodnih pravic iz člena 7 na celotnem ozemlju s „slovenskim ali mešanim prebivalstvom“ Koroške in Štajerske slehernemu pripadniku slovenske manjšine;
- ker načrtovana zakona tudi v ostalih določilih ne upoštevata zahtev in predlogov koroških Slovencev, niti rezultatov nedavnih pogajanj, temveč po tiho pripravljata likvidacijo slovenskega pouka na osnovnih šolah ter poslabšanje in bistveno zožitev pravic predvsem glede upravnega in sodnega jezika.

Podpiramo osrednji organizaciji in naše predstavnike v njihovem prizadevanju za dosega naših pravic in obsojamo vse poskuse razdiranja, obrekovanja in izsiljevanja, ne samo narodnih predstavnikov, ampak tudi neštevilnih drugih Slovencev, proti katerim uporabljajo varnostne oblasti v zadnjem času sredstva psihičnega nasilja.

Zahvaljujemo se narodom in narodnostim Jugoslavije za pomoč in jih prosimo za vsestransko podporo tudi v bodoče, prav tako neštevilnim zaveznikom na Koroškem in v vsej Avstriji za solidarnost v tem usodnem času.

Zahtevamo ponovna pogajanja med Narodnim svetom koroških Slovencev, Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem in avstrijsko zvezno vlado ob doslednem upoštevanju načel, besedila in vsebine člena 7, ki predvideva za celotno dvojezično ozemlje enake pravice za vsakega pripadnika slovenske narodne skupnosti.

Resno opozarjamo zvezno vlado, zvezne poslance in vse druge odgovorne osebnosti v naši republiki na nevarni razvoj in svarimo pred posledicami, ki jih bo nujno prineslo štetje proti volji manjšine ter enostransko razveljavljanje avstrijske državne pogodbe.

Naš jasen odgovor bo: Koroški Slovenci in avstrijske demokratične sile skupaj v bojkot preštevanja!

ZAGOTOVILO PREDSEDNIKA TITA:

Jugoslavija v celoti podpira boj koroških Slovencev

Predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito je minuli petek v Beogradu sprejel delegacijo osrednjih organizacij koroških Slovencev s predsednikom dr. Francijem Zwitterom in dr. Matevžem Grilcem na čelu. Pri sprejemu je bil navzoč tudi predsednik zvezne konference SZDL Jugoslavije Dušan Petrovič. Predstavniki koroških Slovencev so predsedniku Titu sporočili, da bo zakon o preštevanju še bolj otežil položaj slovenske narodne manjšine v Avstriji in da si bo manjšina zaradi tega še naprej odločno prizadevala za



dosledno izpolnjevanje obveznosti, ki jih je Avstrija prevzela z državno pogodbo.

Predsednik Tito je zagotovil, da bo Jugoslavija tako kakor doslej v celoti podpirala boj koroških Slovencev za njihove narodne pravice.

Predstavniki koroških Slovencev so sprejeli tudi podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić, katerega je delegacija seznanila s položajem slovenske manjšine na Koroškem, ki je nastal zaradi zakona o preštevanju in zakona o narodnih skupnostih. Poudaril so, da oba sklopa kršita državno pogodbo in ogrožata položaj ter zaščito slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Minić je tudi ob tej priložnosti potrdil stalno zanimanje vlade SFR Jugoslavije za položaj in zaščito obeh manjšin ter zagotovil vsa podpora javnosti in vlade pravičnemu boju slovenske in hrvaške manjšine za njune pravice, zajamčene v državni pogodbi. Poudaril je, da bo Jugoslavija storila vse potrebne korake, da bi Avstrija brez odlašanja uresničila vse obveznosti iz državne pogodbe, s čimer bi dokončno odstranili hipoteko z jugoslovansko-avstrijskih odnosov ter omogočili svoboden in demokratičen razvoj obeh manjšin, s tem pa tudi vsestranski razvoj odnosov in sodelovanja med državama, kar je tako v interesu Jugoslavije kot Avstrije.

PREDSEDNIK PARLAMENTA BENYA:

„Sramota za Avstrijo“

Predsednik avstrijskega parlamenta Anton Benya je prejšnji teden v pogovoru z novinarji spregovoril tudi o manjšinskem vprašanju. Menil je, da je pravzaprav sramotno za Avstrijo, če še vedno obstaja konflikt zaradi slovenske in hrvaške manjšine, in to v času, ko želimo ustvariti evropski parlament in ko govorimo celo o svetovni uniji. Pre-

piranje in odlašanje z rešitvijo manjšinskega problema pa je v današnjem času tudi „otročje“.

Zlasti je Benya poudaril, da obstoji načelo „zvestobe pogodbam“ in da ne more biti „dvojnega merila“ o manjšinskem vprašanju — eno za avstrijsko manjšino na Južnem Tirolskem, drugo pa za manjšino v Avstriji; za manjšine se je treba povsod enako zavzemati. Pri tem je Benya posebej opozoril na državno pogodbo in izjavil: Če smo bili nekoč veseli, ker smo dobili državno pogodbo s pogojem, da bodo zajamčene pravice manjšinam, potem danes ne moremo reči, da smo državno pogodbo sicer sprejeli, da pa ni več potrebe, da bi jo pozdravljali. „Ne gre, da bi kako pogodbo sprejeli samo v toliko, v kolikor nam ponuja koristi, tam, kjer nam ne ustreza, pa je ne izpolnjevali. To je metoda, ki se ne spodobi srednjeevropski državi.“

Toda pravilne in nedvomno upravičene ugotovitve predsednika parlamenta so že nekaj dni za tem izgubile svojo vrednost, ko je parlament to sredo izglasoval skrajno protimanjšinske „manjšinske“ zakone in so govorniki posameznih strank s kanclerjem na čelu z oblastno aroganco pozvali koroške Slovence, naj se kot spokojni državljani ubogljivo podredujejo diktatu štetja.

Pri tem je bil odnos do manjšine vidno demonstriran tudi na zunaj: Avstrija hoče manjšinsko vprašanje očitno obravnavati s stališča in z metodami policijske države. Morda pa je bila zastražitev parlamenta, kot je po izjavah dunajskih novinarjev doslej še ne pomnijo, le tudi izraz slabe vesti in strahu „ljudskih zastopnikov“ pred „ljubeznijo“ svojih podanikov — kakor se je to že dogajalo nacišastičnim potentatom.

„Črni dan za avstrijsko demokracijo“, kakor je neki dunajski novinar imenoval zadnjo sredo, je vsekar sramota za Avstrijo!

Enotni in strnjeni v borbi da odbijemo napad na naše pravice

GOVOR PREDSEDNIKA ZSO DR. FRANCIJA ZWITTRA NA PROTESTNEM ZBORU

Današnji tisk poroča, da je včeraj zasijala „zelena luč“ za tako imenovani „manjšinski paket“ — to je za novelizacijo zakona o ljudskem štetju in za zakon o narodnih skupnostih, ki ju bo sprejel parlament v sredo 7. julija.

Vsem pomislekom in utemeljenim nasprotovanjem manjšine navkljub bodo 14. novembra 1976 izvedli „ugotavljanje manjšine“.

To se pravi, da sta vlada in zakonodajalec brutalno zavrnili nudeno roko manjšine, da se v pogovorih najde znosna sporazumna rešitev in končno po več kot dvajsetih letih izpolni člen 7 državne pogodbe!

To je treba zelo jasno in nedvoumno ugotoviti, ker je vlada do sedaj vedno manjšini očitala, da baje ni pripravljena za pogovore. Ko smo se kljub številnim razočaranjem in kljub slabim izkušnjam odločili za razgovore in z ekserpti tudi stvarno in odgovorno razgovarjali, so nacionalisti torpedirali obetajoči poskus sporazumnega reševanja ter sta vlada in zakonodajalec kakor vedno po dvajsetem letu klonila pred zahtevami tistih, ki od dvajsetega leta naprej živijo od hujskanja in ustvarjanja nemira med narodoma v deželi. Na Koroškem enostavno ne sme priti do miru, dokler obstojata dva naroda — na eni strani nemški, na drugi strani slovenski — kakor je bilo nedvoumno zapisano leta 1970 v nacionalističnem listu ali izrečeno že leta 1924, da imajo Korošci le dve generaciji časa, da „s koroško neprisljenostjo“ prevzgojijo „zapeljance“ slovenske manjšine, ki hočejo ostati zvesti jeziku svojih mater in dedišcini svojih očetov.

Kako se vendar na Koroškem nič ne spremeni: če je govoril leta 1924 deželni glavkar Lemisch o „zapeljancih“ in s tem mislil zavedne Slovence, sviri danes kancler Kreisky zavedne Slovence pred „slabimi in nevarnimi svetovalci“.

Prav zaradi tega pa, ker je igra tako stara, koroški Slovenci ne bomo nasledil poskusom razdvajanja naše narodne skupnosti: niti ne v smislu

„dobrih ali nedobrih Avstrijcev“ niti ne v smislu razdvajanja predstavnstva in zavestnih pripadnikov slovenske manjšine na Koroškem!

Koroški Slovenci smo se danes zbrali prav zato, da manifestiramo svojo nerazdružljivo enotnost in svojo odločnost, da se ne bomo pustili preštevati



v svrhu zoževanja pravic, ki smo si jih priborili s svojo borbo na strani svobodoljubnih narodov proti nacifašizmu, in zmanjšanja našega naselitvenega prostora, na katerem avtonomno živimo in ustvarjamo že več kot 1400 let!

Zato ponovno še enkrat apeliramo

na avstrijski parlament in na vse poslance, naj temeljito in odgovorno preudarijo sklep ustavnega odbora o sprejetju novele zakona o ljudskem štetju in zakona o narodnih skupnostih, ki ni usoden le za slovensko narodno skupnost, marveč je lahko prav tako usoden za avstrijsko državo samo. Koroški Slovenci želimo slej ko prej sporazumno rešitev in smo pripravljeno za nadaljnje razgovore.

Mislil, da vas ni treba več prepričavati, kateremu namenu služi ugotavljanje — ne glede na to, da ga nam hočejo napraviti „okusnega“ z zakonom o narodnih skupnostih. Kajti tudi ta zakon ne vsebuje pravic, ki nam gre, marveč jih pogojuje s številčno močjo in ima edini namen, zacementirati današnje narodnostno stanje, ki je posledica raznarodovalne politike prve republike, vmesne nacistične diktature in tudi z državno pogodbo leta 1955 vzpostavljene demokracije in neodvisne republike Avstrije. Polom neodgovornega zamudnega reševanja ali bolje rečeno neresevanja manjšinsko-varstvenih določil. Preštevovanje je revizija državne pogodbe. **Koroški Slovenci pa ne moremo pristati na revizijo državne pogodbe in jo zamenjati s puhlim papirjem neobveznih obljub v obliki zakona, katerega krajeno in stvarno območje je prepuščeno šele naknadnim odredbam z možnostjo veta ÖVP in FPÖ.**

Člen 7 pa je naša priborjena pravica, je namenjen popravi nam prizadane nacionalne škode! Zato bi resnično pospeševalni zakon moral vsebovati predvsem pospeševanje razvoja manjšine — o tem pa v nam poznanem osnutku ni niti besedice; nasprotno gre za absolutno poslabšanje sedanjega, že doslej nezadovoljivega stanja na področju šolskega, uradnega slovenskega jezika in dvojezičnih krajevnih označb in napisov.

Koroški Slovenci moremo in moramo zato k takemu paketu izreči samo svoj odločni „Ne!“

Toda ne le vsebina tega paketa nas sili v tak odločen „Ne“, k temu nas sili tudi način, kako je prišlo do tega paketa: namreč kakor pri vseh dosedanjih skromnih manjšinskih zakonih in manjšine v konsenzu treh v parlamentu in koroškem deželnem zboru zastopanih strank. Menda ni bolj zgovornega dokaza, da vladi in zakonodajalcu ni šlo za rešitev manjšinskih določil člena 7, kot pa je dejstvo, da sta se sicer krčevito in z velikim popuščanjem nacionalističnim zahtevam prizadevala za soglasje treh strank, nista pa iskala soglasja s prizadeto manjšino, ki edina ve, kaj ji koristi in kaj ne, v koliko so zadovoljivo rešena manjšinsko-varstvena določila in v kolikor ne!

Manjšinsko politiko je namreč mogoče voditi le na dva načina — ali z manjšino ali tudi proti manjšini, nikakor pa je ni mogoče voditi „brez manjšine“. To pa je cilj konsenza treh strank, to je cilj ugotavljanja manjšine — da bo namreč vzpostavljeno stanje brez manjšine.

Zlasti pa je iz take politike vidna tudi mentaliteta vlade: za njo nismo subjekt, nismo sami nosilci svojih pravic in teženj, marveč smo le objekt — brezpravna raja, ki se jo preštevata in se jo upošteva le po števili moči, ne pa človeško bitje, ki ima kot posameznik pravico do vseh v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah zagotovljenih pravic in svobodah.

Zato se koroški Slovenci nikdar ne bomo pustili preštevati! Saj vendar ni mogoče reševati vprašanja življenjskega obstoja v tako nenavadni, absurdni obliki preštevavanja. Številke vendar govore edino v svojem pustem, kvantitativnem jeziku; kje naj bodo potem zapisane lišice tihe, to je socialne, pa v resnici tudi značajne in splošno človeške tragedije, v katerih se lomijo odvisni, s stoločno vzgojo in gospodarsko odvisnostjo pohabljeni ljudje? Zato bomo enotni in strnjeni v borbi, da odbijemo ta najhujši naskok na naše pravice po letu 1945 in preprečimo to najbolj perfidno nakano ter onemogućimo, da bi rezultati morebitnega preštevavanja služili za mero in uresničitev pravic, ki nam grejo!

Le štiri mesece imamo časa, da se pripravimo na ta naskok. V teh štirih mesecih moramo dodobra in do zad-

(Dalje na 3. strani)

Slovinci nismo sami vsi demokrati so z nami

Na protestnem zboru je bila prepričljivo demonstrirana tudi solidarnostna podpora, ki jo boju koroških Slovencev nudijo demokratične in napredne sile večinskega naroda. Govorniki solidarnostnega gibanja z Dunaja, iz Salzburga in iz Celovca so nedvoumno poudarili, da je boj za pravice manjšine hkrati boj za demokracijo v državi. Zato se vedno več pripadnikov večinskega naroda pridružuje solidarnostnemu gibanju proti ugotavljanju manjšin in za dosledno izpolnitev člena 7; soglasno izjavljajo, da bodo skupaj s Slovenci bojkotirali štetje, ki predstavlja brutalno akcijo proti manjšinam, poleg tega pa tudi revizijo državne pogodbe.

„V tem za vso avstrijsko demokracijo žalostnem in tragičnem trenutku je bolj kot kdajkoli potrebno, da se združimo vsi demokratično misleči Avstrijci, ne glede na to, kateri narodni skupnosti pripadamo,“ je poudaril predstavnik dunajskega Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev Harald Irnberger. „Kajti to, kar zdaj doživljamo na Koroškem, je boj proti Slovincem z metodami policijske države. Saj drugače ne moremo razumeti dejstva, da določene državne ustanove že difamirajo kot sovražnika države vsakogar, ki ima še pogum, da se prizna za Slovence ali pa izrazi svojo solidarnost s Slovenci.“

Vsekakor je razumljivo, da je razstrelitev Steinacherjevega spomenika v Velikovcu povzročila določeno razburjenje, je menil Irnberger. Toda vprašajmo se — je nadaljeval — zakaj se razen koroških Slovencev nihče ni razburjal, ko so bili razstreljeni ali oskrbnjeni partizanski spomeniki. „To so bili vendar spomeniki za tiste partizane, ki so za osvoboditev Avstrije izpod Hitlerjevega fašizma doprinesli delež, kot ga je sicer v tej deželi žal le zelo redko najti. Bili so to spomeniki za tiste partizane, na katerih oboroženi boj proti fašizmu se je Avstrija mogla sklicevati in se je tudi sklicevala, ko je šlo za državno pogodbo. Da, na te partizane se je takrat sklicevala in ne na ‚hochgradige Hitlerjungen‘ ali na pripadnike SS-ovskih morilskih brigad.“

Prav tako pa je Irnberger opozoril na dejstvo, da je šlo v Velikovcu za spomenik človeku, ki je sam zelo jasno izjavil, da mu leta 1920 ni šlo za Avstrijo marveč za Veliko Nemčijo; še več: za človeka, ki je spadal med Hitlerjeve pomočnike na Koroškem, ki so bili merodajno udeleženi pri zasledovanju koroških Slovencev. „Bili pa so končno tudi somišljeniki Steinacherja, bili so stari in novi fašisti, ki so postavili zahtevo po ugotavljanju manjšine,“ je poudaril Irnberger. „Tej zahtevi so zdaj popustile tiste stranke, ki so pripravljene, da koroške Slovence žrtvujejo na oltarju nemškega nacionalizma.“

V tej luči se postavlja vprašanje, ali bo prišlo do demokratične ali pa do neofašistične rešitve koroškega manjšinskega problema, je ugotovil Irnberger ter opozoril, da je demokratična rešitev možna le v sodelovanju z manjšino — vse drugo pomeni jasno revizijo državne pogodbe.

„Če pa bi kljub temu prišlo do ugotavljanja manjšine, tedaj so koroški Slovenci gotovi solidarnosti in podpore vseh demokratično nastrojenih Avstrijcev ne glede na njihovo svetovnonazorno opredelitev. Vedno več uglednih osebnosti izraža svojo odločnost, da se aktivno udeležijo bojkota ugotavljanja. Tako vidite, dragi slovenski prijatelji, da v boju v Avstriji niste sami,“ je naglasil govornik dunajskega solidarnostnega komiteja Irnberger ter pozval vse demokratično nastrojene Avstrijce, da se solidarizirajo s pravicami koroških Slovencev in skupaj z njimi bojkotirajo ugotavljanje manjšine.

Podobno pa sta izjavila tudi govornik solidarnostnega komiteja v Salzburgu Johannes Seitner (ki je ugotovil, da vlada v sedanjema zakonom nadaljuje tisto prakso, s katero že 21 let tepta zahteve Slovencev) in zastopnica solidarnostnega komiteja v Celovcu Ilse Schnaubelt (ki je poudarila, da je ravnanje zvezne vlade in treh v parlamentu zastopanih strank manjšini sovražno, zaradi nespoštovanja določil člena 7 pa predstavlja tudi resno nevarnost za mednarodni ugled Avstrije).

Zanimive prispevke pa je dala tudi diskusija, v kateri so se oglašili udeleženci iz raznih krajev in člani različnih organizacij.

Tako je predsednik Zveze koroških partizanov Karel Pруšnik-Gasper spomnil na veliki krvni davek koroških Slovencev v boju proti fašizmu. Ta boj se je začel takoj po izselitvi več sto slovenskih družin in smo ga vodili vse do konca vojne na celotnem ozemlju naše naselitve. „Zato smo ogorčeni nad današnjo nedemokratično politiko avstrijskih državnikov, ki hočejo koroške Slovence šele šteti in ugotavljati ozemlje njihove naselitve. To ozemlje je znano, na tem ozemlju je 40 pokopališč z grobišči, kjer počiva 500 padlih borcev.“

Predsednik Kluba slovenskih študentov na Dunaju Mirko Borovnik je opozoril, da so leta 1972 poslali z Dunaja in iz Salzburga policiste, da so stražili tafelstürmerje; danes prihajajo z Dunaja in iz Salzburga demokrati, ki podpirajo naš boj. „To nam zagotavlja, da nismo sami — to nam jamči, da bomo uspeli.“

Zupan Hanzi Ogris je spomnil, da je kot deželni poslanec pet let vedno spet poudarjal, da se koroški Slovenci ne damo šteti in da brez nas ni rešitve člena 7. „Vendar izgleda, da to ni rodilo sadov, zato moramo borbo nadaljevati in pri tem vsi slovenski člani SPÖ zagotavljamo popolno solidarnost osrednjima organizacijama koroških Slovencev.“

In poleg drugih se je oglašil tudi prof. Janko Messner, ki je menil, da bi pravzaprav morali prešteti stare naciste, za katere leta 1945 na Koroškem nikogar ni bilo, ki bi se jih upal pošteno razkužiti.

„Trda resnica“ o avstrijski manjšinski politiki

Za Narodni svet koroških Slovencev je na zboru govoril predsednik dr. Matevž Grile, ki je uvodoma spomnil, da je Avstrija v državni pogodbi, s katero je dosegla svojo svobodo in neodvisnost, prevzela tudi določene obveznosti napram narodnim manjšinam. Toda že kmalu se je pokazala arogantnost avstrijske politike, ko je Avstrija sicer uživala prednosti dosežene svobode, je pa briskirala velesile in s podpisnicami državne pogodbe s tem, da je dosledno kršila in krši obveznosti iz te pogodbe.

Zlasti tudi sedanja manjšinska zakona predstavljata očitno kršitev državne pogodbe ter popolnoma razkrinkavata avstrijsko manjšinsko politiko, je naglasil dr. Grile. Zakona namreč kažeta, da Avstrija manjšinskega vprašanja ne rešiti v smislu državne pogodbe, ampak po svoje s tem, da perspektivno in na perfiden način kratkomalo izbriše koroške Slovence. „To je trda resnica o avstrijski manjšinski politiki, ki jo diktirajo Heimatdienst in podobne organizacije, vlada pa je docela prevzela stališča teh organizacij,“ je dejal predsednik NSKS. „Ta dejstva moramo vedno upoštevati, tudi takrat, če nam kancler Kreisky svetohlinsko skuša dopovedati, da gre za pospeševanje manjšine. Mi dobro vemo, za kaj gre in ne potrebujemo od njega nobenih nasvetov. Z vso odločnostjo moramo pribiti, da mi najbolj vemo, kaj je v korist naši narodni skupnosti in da bomo sprejeli rešitve le, če bodo izdelane v dogovoru z nami.“

Predsednik Grile je zavzel stališče tudi k zadnjim napisnim akcijam, o katerih je dejal, da so izraz upravičene borbe za narodne pravice. „Odločno protestiramo, da se ti ljudje istovetijo z zločinci, samo, ker — potisnjeni ob zid — na ta način hočejo opozoriti javnost na nevzdržno situacijo,“ je menil dr. Grile ter opozoril na različne mere, s katerimi v Avstriji merijo nekdanje atentate na Južnem Tirolskem („Ta teroristična dejanja so avstrijske oblasti podpirale do najvišjih predstavnikov vlade.“) ter napisne akcije na Koroškem. Posebej pa je pri tem ožigosal zadržanje varnostnih organov, ki Slovence brutalno zasledujejo in jim grozijo, medtem ko so tafelstürmerje leta 1972 celo stražili, da so lahko podirali dvojezične napise.

Svoja izvajanja je predsednik NSKS zaključil s pozivom, da se moramo enotni upreti diktatu o preštevavanju. V tem boju kljub težkemu položaju nimamo nobenega vzroka za obupavanje, je dejal. Zavedati se moramo, da nas v tej borbi podpirajo številni demokrati v Avstriji; močnega zaveznika pa imamo predvsem tudi v državi našega matičnega naroda — Jugoslaviji, na katero se z isto pravico obračamo za pomoč kot svoječasno južni Tirolski na Avstrijo. „Zato se motijo avstrijski politiki, če mislijo, da bo s sprejemom omenjenih dveh zakonov rešena problematika; ne bo rešena, ampak le še bolj zaostrena — tako v Avstriji, kakor tudi v mednarodnem merilu. Kajti lahko vam zagotovimo, da bo Jugoslavija podvzela vse potrebne korake, da bo koroško vprašanje rešeno v našem smislu. Avstrija pa se mora končno zavedati dejstva, da smo samozavesten narod in se ne izognemo konfrontaciji, če nas kdo vanjo sili. Nimamo namena umreti, ampak v enakopravnosti živeti!“

Enotni in strnjani v borbi...

(Nadaljevanje z 2. strani)

nje piščice izdelati točno in učinkovito strategijo, da odbijemo naskok. Uspeli bomo le, če bomo strnjani, enotni, neomahljivi in odločni.

Bodimo pripravljeni. Med nas ne bodo prišli le taki, ki svarijo pred "nevarnimi svetovalci"; prihajali bodo krivi preroki in dejanski "nevarni svetovalci", katerim ne smemo nasesti. Napovedano je, da bo za ugotavljanje tako močna propaganda, kakršne še nismo doživeli. Deželni glavar Wagner je v tej zvezi izjavil: "Die Propaganda wird geradezu niederprasseln, daß die Leute dem Aufruf folgen werden..." Priveditvam, kakršno smo doživeli v Kotmari vasi z napadi na zavedne Slovence in pripadnike večinskega naroda, ki izražajo solidarnost z našo borbo, bodo sledile v prihodnjih mesecih podobne demonstracije sile v Št. Jakobu, v Škocijanu, v Tinjah, v Ljubljani in v drugih krajih naše naselbine — z izrazitim namenom psihološkega in dejanskega pritiska na našega človeka neposredno pred preštevanjem.

Istemu cilju služijo tudi ostre policijske metode pri zaslišanju naših mladincev, ki so jih prijeli pri napisnih akcijah. Napisne akcije ter razdeljevanje in trošenje letakov so splošne demokratične oblike, da se javnost opozori na probleme, ki jih oblast poskuša zamolčati. Zato izrecno protestiramo proti temu, da se hoče te naše mladince ožigosati kot zločince in jih postaviti pred sodišče zaradi "Bandenbildung". Ali smo že spet tako daleč, da označujemo naše naselivno ozemlje — kakor v komaj minuli dobi nacističnega nasilja — kot "Bandengebiet".

Ce od nas zahtevajo, da se od teh akcij distanciramo, potem ne vemo zakaj. Distanciranje vendar pomeni vedno zavest neke krivde ali sokrivde. Mi pa se ne čulimo krive, ker opozorilo na nekaj, kar bi morala storiti država odnosno oblast, vendar ni nič kaznivega. Pač pa moramo opozoriti na razliko, kako je policija ravnala drugače s tafelstürmerji in kako je javnost zagovarjala južnotirolske atentate z milim označevanjem "bumserjev". V tej zvezi opozarjam na izjavo bivšega prosvetnega ministra Drimmla, ki je v zvezi z dogodki na Južnem Tirolskem dejal: "Wer von uns, der ein Mannsbild gewesen ist, war in den letzten 40 Jahren nicht einmal illegal, das heißt, er hat die äußere tatsächliche Ordnung nicht auf sich genommen. So wurden wir Mörder und Putschisten, Saboteure und Verräter genannt und das für eine Sache, die im Wechsel der Zeiten einmal gepriesen und einmal verdammt wurde." Mislim, da to, kar velja za večinski narod, upravičeno velja tudi za slovensko narodno skupnost na Koroškem!

Taki agresivni taktiki in strategiji moramo zato postaviti nasproti svojo premisleno učinkovito taktiko in strategijo, če hočemo uspeti in preživeti. Osrednji organizaciji imata točno izdelano strategijo in zato apeliramo na

vas vse, da ju podprete — tu ne sme biti posebnih želja in osebnih ribarij, ne sme biti nobenega sektaštva, ampak mora za vse nas, ne glede na organizacijsko samostojnost in ne glede na različne politične ali svetovnonazorne namene veljati samo eno: skupaj moramo preprečiti uporabo rezultatov preštevavanja.

Južni Tirolci so se v tako usodnem trenutku, ko so se po lastnih izjavah nahajali — kakor mi danes — na "pohodu v smrt", zbrali na Sigmundskronu in so slovesno prisegli, da se hočejo z vsemi silami postaviti v bran italijanski manjšinski politiki; isto velja v tem usodnem trenutku za nas: zavedajmo se nevarnosti in zavedajmo se lastne moči!

Brez dvoima gremo težkim časom in usodepolnim odločitvam nasproti. Pritisk nemških nacionalistov se bo stopnjeval iz dneva v dan, psihološke in dejanske grožnje bodo sledile namljivim vabam; na vse to moramo biti pripravljeni. Pripravljeni tudi na to, da

na papirju za svet sploh ni bilo več!

Ne želimo take konfrontacije, če se nam bo vsilila, pa jo bomo sprejeli.

● In to z vero v lastno moč;

● z vero v solidarnostno pomoč demokratičnih sil in uglednih demokratov večinskega naroda, ki jih je vedno več pripravljenih, da nas podprejo v naši borbi;

● z vero v široko svetovno demokratično gibanje za mir, kakor je prišlo do izraza v helsinški konferenci za varnost in sodelovanje;

● in zlasti v trdnem prepričanju, da so z nami matični narod in vsi narodi in narodnosti Jugoslavije, katere predsednik maršal Tito nam je včeraj dal zagotovilo, da nas bo Jugoslavija podpirala v naši borbi za nacionalne pravice vse do časa, ko bomo te pravice dosegli. To svoje zagotovilo je predsednik Tito slovesno podčrtal: "Povejte, da sem izjavil — in nihče vas ne bo demantiral — da bo za Jugoslavijo vprašanje tako dolgo odprto, dokler



bodo propagando začeli že pri mladolletnikih in bodo skušali izigravati olroke proti staršem, mlade proti starejšim in še razdvajali med organizacijami, med predstavnostvom slovenskih osrednjih organizacij in njunimi pristaji — vse s ciljem: deli in vladaj.

Zato more biti za nas koroške Slovence le en sam sklep: v zaupanju v lastno moč se bomo strnili in sledili le enemu imperativu, ki izvira iz našega notranjega prepričanja, da hočemo živeti, ustvarjati in se razvijati vsepovsod v Zilji, Rožu in Podjunu, kjer živimo avtohtono iz roda v rod, iz veka v vek. Naj bo pritisk še tako močan, naj bodo vabe še tako mamljive, naj bodo obljube še tako zapeljive — zavedajmo se: Prestali smo težje preizkušnje in nabolj močni smo bili tedaj, ko nas

ne bo rešeno v sporazumu z vami v vaše zadovoljstvo."

Zato danes ni časa niti ne vzroka za malodušje, pač pa za odločnost in za nespremenljivi sklep:

Ne damo se preštrevati!

Pa čeprav "samo milijon nas je" — skupaj z matičnim narodom manjšina umirajočih med mrliči, manjšina, ki pijejo ji kri biriči, ki jo trpljenje krotoviči in vendar je nikoli ne uniči. Nikoli in nikdar! Zato, ker nismo trhle bilke, ki po toči ovone, ker nismo le številke — smo ljudje!

EVROPSKA KONFERENCA KP:

Narodnostne manjšine

mostovi sodelovanja in prijateljstva

Na nedavni evropski konferenci komunističnih in delavskih partij, ki je zasedala v Berlinu, so sprejeli zaključni dokument z naslovom "Za mir, varnost, sodelovanje in družbeni napredek v Evropi". Ta dokument vsebuje vrsto napotkov, ki naj bi iz Evrope naredili celino mira in napredka. Vsebuje pa predvsem tudi stališča, ki se nanašajo na odnose med partijami. Gre za definicijo proletarske solidarnosti, ki jo dokument pojasnjuje kot "internacionalistično, tovariško in prostovoljno sodelovanje in solidarnost na temelju velikih idealov Marxa, Engelsa in Lenina ob striktnem spoštovanju enakopravnosti in suverene neodvisnosti vsake partije, neomešanju v notranje zadeve in spoštovanju svobodne izbire različnih poti v boju za družbene spremembe in socializem".

Na berlinski konferenci je bila kot važen dejavnik navzoča tudi problematika narodnih manjšin. Načelno je o njej govoril jugoslovanski predsednik Tito, ki je dejal, da se Jugoslavija v neonohem prizadevanju za razvoj dobrih odnosov s sosednimi državami zavzema za potrpežljivo reševanje vseh problemov, posebno tistih, ki se tičejo položaja narodnostnih manjšin v teh državah. In potem je poudaril: "Če ne priznavajo narodnostnih manjšin in njihovih pravic, je to v neposrednem nasprotju z elementarnimi pravicami človeka, še zlasti pa z marksističnim obravnavanjem nacionalnega vprašanja. Menim, da je reševanje problemov njihovega položaja velikega pomena za odnose med narodi in za krepitev miru in sodelovanja v Evropi, kajti narodnostne manjšine so lahko in morajo biti mostovi sodelovanja in prijateljstva."

Prav tako je manjšinsko problematiko omenil predsednik avstrijske KP Franz Mühri: ko je govoril o skupnih akcijah komunistov, socialistov in katoliških antisovetskih v boju proti obnavljanju nacistične miselnosti v Avstriji, je posebej opozoril tudi na skupne demonstracije za popolno uresničitev člena 7 in za enakopravnost narodnih manjšin.

Končno pa je v narodnih manjšinah govoril tudi v zaključnem dokumentu, kjer udeleženci konferenca pozivajo k prizadevanju "za točno in popolno uresničevanje stališč zaključnega dokumenta konference v Helsinkih, ki se nanašajo na narodnostne manjšine, in to s strani vseh držav".

Mladina Slovenije podpira boj koroških Slovencev

V Vikerčah pri Tacnu je imela mladina Slovenije prejšnji teden spet svojo "poletno politično šolo", kjer so v predavanjih in razpravah obravnavali razna vprašanja notranje politike Jugoslavije, pa tudi mednarodne probleme. Priveditve se je udeležilo okoli 350 mladih iz vse Slovenije, zastopana pa je bila tudi slovenska mladina iz Koroške in Trsta.

Udeleženci so sprejeli posebno protestno izjavo, v kateri so izrazili svoje ogorčenje nad avstrijsko manjšinsko politiko, zlasti nad sklepom o preštevavanju manjšin in nad zakonom o narodnostnih skupinah, ki v ničemer ne predstavlja rešitve odprtih vprašanj. Poudarili so, da pomenijo ti sklepi popolno kapitulacijo pred nacionalističnimi, šovinističnimi in neonacističnimi silami ter kažejo, da Avstrija tudi 30 let po porazu nacističnega režima v 21 let po podpisu državne pogodbe ne izpolni svojih obveznosti, ampak skuša enostransko revidirati državno pogodbo.

S temi ukrepi — je rečeno v izjavi — avstrijski parlament potrjuje politiko germanizacije, asimilacije in raznarodovanja kot politiko avstrijske vlade in parlamentarnih strank do slovenske in hrvaške narodnostne

skupnosti. Kajti zakona po vsebini v celoti zanikata 7. člen državne pogodbe in sta nov ukrep, s katerim skuša Avstrija omejiti pravice svojih državljanov slovenske in hrvaške narodnosti.

"Gre torej za nov dokaz nedemokratičnosti avstrijske države, v kateri oblasti ne izpolnjujejo državne pogodbe; kjer se vodilne politične sile in vlada dogovarjajo za ukrepe, ki so z njo v nasprotju; kjer se ne izvršujejo veljavni zakoni; kjer oblikujejo manjšinsko politiko protimanjšinske sile; kjer temeljne pravice državljanov slovenske in hrvaške narodnosti postavljajo v odvisnost od njihovega števila."

Tako ravnanje avstrijske države je tudi v popolnem nasprotju z dokumenti in duhom helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi, so poudarili v izjavi ter izrazili odločno podporo vse slovenske mladine boju slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti ter avstrijskih demokratičnih sil za uresničitev z državno pogodbo zagotovljenih pravic. Od avstrijskih oblasti pa zahtevajo, da svoje dolžnosti, ki izvirajo iz državne pogodbe, izpolnijo takoj in brez vsakih pogojev.

K O R O Š K I " P R A S T R A H " — E N K R A T Z D R U G E S T R A N I

TONE FERENC:

Spomenice o nemških ozemeljskih zahtevah v Sloveniji leta 1940

"Takšna razmejitve bi bila popolnoma v okviru mejnega popravka. Upošteva ozir, da ne moti organskih zvez slovensko-hrvaškega področja. Zato mu prepušča nekdanji štajerski kos Save z železniško zvezo Ljubljana-Zagreb in bi se s tem odpovedali tudi železniškemu vozlu Zidani most, staremu nemškemu mestu Brežice in premogovnemu območju Trbovlje in Hrastnik.

Od treh gorskih vrst med Celjem in Savo smo izbrali srednjo, čeprav je razmeroma najnižja. Gore, ki jo nadkriljujejo na severu, bi nudile strateško zaščito mestu Celju, tiste pa, ki so južno od nje, pa bi jo nudile savski črti."

Glede tretje možnosti so "dodatne pripombe" v spremenjenem vrstnem redu ponovile stavke spomenice, dodale pa so samo to:

"S tem bi podeželska glavna obrambna cونا na vitanjski črti izgubila svoj dragoceni predprostor."

Kot sem že povedal v razpravi o nacistični raznarodovalni politiki v Sloveniji, je bila tretja možnost ali varianta nekdanja avstrijska minimalna zahteva po meji, ki naj bi tekla po vitanjski črti in smo to zahtevo lahko od leta 1919 dalje pogosto srečavali v nemški publicistici in lažni znanstveni literaturi. Zanimivejši sta zategadelj drugi dve možnosti ali varianti. Zanimivost prve, ki zahteva kar vso slovensko štajersko, je med drugim v tem, da se več ne zadovolji enostavno z mejo na Savi in

Sotli, temveč hoče še vsaj dele Kranjske, kar so si nacisti čez nekaj mesecev ob razkosanju Slovenije tudi vzeli. Druga varianta pa je zanimiva tudi po tem, ker je dotlej še ni nihče javno postavil in je tudi potlej ne bomo več srečavali. Kaže, da so drugo in tretjo varianto predvidevali le za primer, če bi prišlo do mejnih popravkov, ne pa tudi do razkosaanja Slovenije.²⁰

V "dodatnih pripombah" so nacisti tudi, kolikor mi je znano, prvič postavili zahtevo po priključitvi dela Prekmurja k nemškemu rajhu, pri čemer jim je bil prav gotovo za osnovo Carstanjenov članek "Das Deutschtum des Übermurgebietes (Prekmurje)" iz 1933. leta.²¹ To zahtevo so pojasnjevali takole:

"Posebnega pojasnila potrebuje predlagana razmejitve v Prekmurju. Prekmurje je pred vojno spadalo pod Madžarsko. Kakor je razvidno s priložene skice, so vzhodni predeli madžarski, zahodni pa nemški. Vmes so Prekmurci, odlomek slovenskega naroda, ki je zaradi svojega posebnega zgodovinskega razvoja dosegel popolnoma lastno obliko. Odgovarjajoč večjim sosednjim narodom, težijo Prekmurci na zahodu Prekmurja k rajhu (sic!), na vzhodu pa k Madžarski. Upoštevajoč to in glede na dejstvo, da bi Prekmurci po korekturi južne štajerske meje popolnoma obviseli v zraku, se zdi popolnoma smiselno, da bi jih razdelili med Madžarsko in rajh. Zato predlaga-

mo, da nova meja od točke vzhodno od Mote ne bi šla po Muri navzgor, kakor je šla nekdanja meja med Spodnjo Štajersko in Madžarsko, temveč bi naj v smeri jug-sever razpolavljala Prekmurje. Meja, ki jo predlagamo, naj bi pri Sv. Katarini zapustila današnjo Jugoslavijo. Toda tudi dalje naj ne bi tekla po današnji meji rajha, temveč naj bi vključila tiste kraje, za katere bi morebiti pri korekturi meje z Madžarsko predlagali, da bi jih priključili k rajhu."²²

Verjetno je imel spomenico o "južni meji Štajerske" in te "dodatne pripombe" pred očmi nekdanji sodelavec Südostdeutsches Instituta v Gradcu, dr. Manfred Straka, ko je v svoji knjigi "Unterstermark unvergessene Heimat" na strani 110 zapisal: "Izdelani so bili trije predlogi, od katerih je prvi predvideval vrnitev jekovino mešanega ozemlja z Mariborom in Ptujem do črte greben Pohorje—Drava, drugi, ki je postavljala južno mejo na vitanjsko črto—Haloze, medtem ko je tretji vključeval v rajh tudi Savinjsko dolino s Celjem in postavljala mejo na savsko in bohorsko črto na razvodnici med Savinjo in Savo. Same doline Save, stare štajerske južne meje, si niso upali zahtevati."

Od predlogov, ki jih omenja dr. Straka, sta dva enaka možnostim ali variantam, ki jih vsebujejo spomenica in dodatne pripombe. Dr. Straka se pa nalaže ali pa slučajno ne spominja več predloga za mejo na reki Savi ali celo nekje na Kranjskem, oziroma namesto tega predloga omenja enega od Pircheggerjevih iz leta 1919, to je mejo na grebenu Pohorja. Toda takšnega predloga, najminimalnejšega, kot ga je omenil Pirchegger, potlej ni nihče več postavil, najmanj pa Südostdeutsches Institut in Gaugrenzlandamt. Straka prikazuje, kot da

bi bili te predloge dali šele potem, ko je nemška vojska že zasedla slovensko štajersko ali ko se je na zasedbo že pripravljala, tj. konec marca in v začetku aprila 1941. Toda do sedaj navedeni podatki trdno dokazujejo, da je spomenica o južni meji Štajerske nastala že v prvi polovici julija 1940, dodatne pripombe, ki jo dopolnjujejo, pa tudi niso mogle nastati mnogo pozneje.²³

Tisti čas sta Maier Kaibitsch in dr. Carstanjen dobila tudi nalogo, naj nemškemu zunanjemu ministrstvu poročata o vsem zanimivem, kar se dogaja onkraj državne meje.

(Dalje v prihodnji številki)

¹⁹ PAM, fond SODI, fasc. 1, "Ergänzende Bemerkungen zu den auf der Karte 1:200.000 eingezeichneten Möglichkeiten einer sinnvollen Grenzziehung im Süden der Steiermark." (navajam: Ergänzende Bemerkungen).

²⁰ Ferenc, Nacistična raznarodovalna politika, str. 110—111.

²¹ G. Werner, Graz: "Das Deutschtum des Übermurgebietes (Prekmurje)", v: Geographischer Jahresbericht aus Österreich, XVII. Bd., 1933, str. 76—90.

²² PAM, fond SODI, fasc. 1, "Ergänzende Bemerkungen". Ferenc, Nacistična raznarodovalna politika, str. 111.

²³ Dr. Manfred Straka je polemiziral s temi mojimi trditvami in ponovno zagotavljal, da so spomenice sestavljali tik pred napadom Nemčije na Jugoslavijo. Pravi takole: "Ferenc piše (str. 112), da naj bi bilo zame značilno, da delam tako, kot bi bili ti predlogi popravljeni šele potem, ko se je nemška vojska pripravljala na zasedbo Spodnje Štajerske, torej konec marca ali začetek aprila 1941. Temu nasproti lahko samo ponovno in s poudarkom ugotovim, da je bilo res tako in da je bila pred tem časom glede na odnose z Jugoslavijo najstrožje prepovedana vsaka razprava v tej smeri." (Manfred Straka: Die Unterstermark in Geschichte und Gegenwart. Volkstum zwischen Moltau, Etsch und Donau. Festschrift für Franz Hieronymus Riedl. Wien—Stuttgart 1971, str. 72.)

AULA SLOVENICA
CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7vabi na
RAZSTAVO GRAFIKslovenskega akademskega slikarja
Franceta Miheličaki je od 28. 6. do 16. 7. 1976 odprta od ponedeljka do petka
od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Pevski zbor „Vres“ gostoval v Pliberku

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku in moški pevski zbor „Podjuna“ sta v soboto 26. junija zvečer priredila pri Schwarzlu v Pliberku pevski koncert pod motom „Poletna noč“. Kot že večkrat, tako so tudi tokrat na tem pevskem koncertu sodelovali pevci moškega pevskega zbora „Vres“ DPD Svoboda s Prevalj.

Koroški Slovenci se vedno iskreno razveselimo obiskov kulturnih skupin iz Slovenije, ki tako kažejo tesno povezanost s Slovenci v zamejstvu. Te skupine imajo tudi lepo priljubljenost seznaniti se z borbo koroških Slovencev za v državni pogodbi zajamčene pravice.

Naše društvo sodeluje z društvi v Sloveniji v okviru meddruštvene kulturne izmenjave in prav v tem smislu se je odvijal tudi naš pevski koncert v Pliberku, katerega se je poleg številnih domačih prosvetašev udeležil tudi predsednik SPZ Hanzi Weiss. Kot smo že omenili je bil tokrat spet moški pevski zbor „Vres“ iz Prevalj gost našega društva, ki je

pod vodstvom Jožeta Kerta izvajal spored slovenskih umetnih in narodnih pesmi.

Uvodoma sta goste iz Prevalj s pesmijo pozdravila moški zbor SPD „Edinost“ pod vodstvom Valentina Hartmana in mešani pevski zbor Podjuna, ki ga vodi Oto Wutte. V imenu domačega društva „Edinost“ je goste pozdravil podpredsednik Joško Kencilija, v imenu pevskega društva „Podjuna“ pa direktor Germ. Mladi pevski zbor „Vres“, ki ni samo mlad po sestavi pevcev, temveč tudi po letih — saj obstoja šele pet let — je prepričljivo pokazal, da imamo opraviti z izredno kakovostnim zborom, kar je najbolj potrdil navdušen aplavz v dvorani. Na sporedu so bile namreč vse tiste pesmi, ki jih je zbor pel za svoj petletni jubilej obstoja v Sloveniji.

Zaradi nesrečne izbire datuma — istočasno je bila v Globasnici vrtna veselica SAK-ja, v Pliberku pa tudi nekaj podobnega — nismo mogli napolniti dvorane, kar pa ni motilo prireditve, saj smo se tako počutili še bolj domače in zadovoljne. Na koncu koncerta je zbor „Vres“ predal SPD „Edinost“ visoko priznanje plaketo „Vresa“ za dobro sodelovanje in zasluge na pevskem področju. Z izmenjavo šopkov je bil zaključen oficijelni del koncerta. Z gostovanjem pevcev iz Prevalj smo bili deležni izrednega kulturnega užitka, ki nam bo ostal v prijetnem spominu. Za ples in zabavo so skrbeli „Fantejski Podjuni“.

Spet s paro skozi Rož

Čprav spada parna lokomotiva že v preteklost, saj živimo v stoletju vesoljskih poletov, pa je vožnja s takim vlakom, ki ga vleče lokomotiva iz čigar dimnika se vale beli oblaki dima, švigajo iskre in se slišijo veseli vriski, danes nekaj posebnega. Zlasti za otroke, ki te vrste prevoznega sredstva sploh ne poznajo in pa tudi za odrasle, ki se samo še z nasmehom spominjajo tistih časov, ko so se še vozili in radi zapirali okna, da ne bi dobili isker v oči, je takšna vožnja pravo doživetje.

Kot prejšnja leta, tako bo tudi letos Društvo koroških prijateljev železnice organiziralo vožnje s parnim vlakom iz Področice v Borovlje in nazaj. Praga vodi preko številnih viaduktov, mostov, grabnov in hudournikov skozi temne gozdove in prijazne vasice v najlepši predel Rožne doline.

Odhod vlaka iz Področice bo vsakokrat ob 15. uri, povratek pa ob 17.40 uri in to ob sobotah 10. in 24. julija ter 7. in 21. avgusta.

Posebnosti vožnje bodo tudi v tem, da se bo vlak ustavil na odprti progi, kjer ga bodo lahko fotografirali slikali v akciji. V posebnem vagonu bo poskrbljeno za jedadčo in pijačo, za prijetno zabavo pa bo skrbel harmonikaš.

Cena za odrasle bo znašala 80.—, za otroke (6—15 let) pa 15.— šillingov.

25-letni jubilej Slovenskega okteta

„Slovenskemu oktetu, ki uspešno širi tudi koroško slovensko pesem v svetu, ob 25-letnici obstoja, koroški Slovenci iskreno čestitamo in želimo še mnogo uspeha pri nadaljnjem izpolnjevanju plemenitega poslanstva“. Tako se glasi telegram, ki ga je Slovenska prosvetna zveza pretekli teden poslala v Ljubljanske križanke, kjer je Slovenski oktet imel svoj jubilejni koncert pod pokroviteljstvom predsednika SFRJ tovariša Tita.

Ob tej priložnosti je Slovenski oktet prejšnjo sredo predstavnik tiska vabil na tiskovno konferenco, na kateri so predstavniki in člani tega ansambla seznanili tisk z zgodovino oziroma z njihovim delom v teh petindvajsetih letih. Tu ni treba posebej naglašati veliko poslanstvo, ki ga Slovenski oktet opravlja na področju vokalne glasbe in da je slovensko pesem ponese na vse celine našega planeta. Vendar naj naše bralce seznanimo, da je Slovenski oktet bil ustanovljen zato, da našo slovensko pesem ponese med slovenske rojake, ki živijo v tujini. Pri tem pa je Slovenski oktet v kratkem času dose-

trjuje, koliko časa člani Slovenskega okteta žrtvujejo za svoje delo. K temu pridejo številni nastopi in potovanja po svetu in tudi pri tem je ugleden podatek, da je Slovenski oktet v svojem četrstoletju obiskal 25 držav v svetu, torej povprečno vsako leto eno deželo in je v tem času v tujini nastopil v raznih mestih in večjih centrih ter dal skupno 580 koncertov. Čeprav je Slovenski oktet veliko potoval v tujini, svoje domače dežele Slovenije ni zanemaril, saj je v Sloveniji obiskal dvesto krajev in v petindvajsetih letih izvedel 1150 nastopov. Koroški Slovenci vemo, da je Koroška bila ena izmed prvih dežel, katero je Slovenski oktet obiskal. V dveh in pol desetletjih je bil mnogokrat gost Slovenske prosvetne zveze, zato tudi vsak, ki pozna slovensko zborovsko kulturo, pozna Slovenski oktet, ki je koncertiral v številnih krajih Koroške.

Na tiskovni konferenci so člani Slovenskega okteta izrecno naglasili, da so ob vseh svojih številnih turnejah po svetu najlepšega sprejema bili deležni na Koroškem, zato so praznovanje svojega 25-letnega jubileja tudi pričeli na Koroškem in to kot gost Slovenske prosvetne zveze, le-ta pa je Slovenski oktet odlikovala s priznanjem Andreja Šusterja Drabosnjaka, in sicer za uspešno širjenje koroške slovenske pesmi v svetu, ki je tudi bogatilo delo v kulturi in prosveti na Koroškem. Delo Slovenskega okteta pa je plodno vplivalo tudi na nastanek drugih oktetov v Sloveniji, tako da danes po vsej Sloveniji deluje nad devetdeset oktetov. Slovenski oktet pa je tudi sicer deloval na področju kulture. Šentvid pri Stični, kjer je Slovenski

oktet imel svoj prvi nastop, je danes prizorišče vsakoletnega srečanja pevskih zborov, pravtako Šentjernej, kjer se že vrsto let srečujejo okteti in je za vse to dal pobudo Slovenski oktet. Na njegovo pobudo so postavili številne spomenike. Tudi našemu skladatelju Pavlu Kernjaku je Slovenski oktet za njegov življenjski jubilej postavil spomenik „Mojcej“.

Tako bi lahko naštevati še in še, kaj vse je Slovenski oktet doprinesel k slovenski kulturi. Tu pa nikakor ne smemo prezreti umetniških vodij, ki so Slovenski oktet usposabljali za njihove koncertne nastope. To so bili Janez Bole, dr. Valens Vodušek, Drijan Božič, od leta 1974 naprej pa umetniško vodi Slovenski oktet Anton Nanut.

Slovenskemu oktetu še enkrat čestitamo z željo, da bi tudi v bodoče žel tako ugledne uspehe.

Gasilsko društvo Sele-Borovnica — Zell-Freibach
vabi na

VESELICO NA PROSTEM

ki bo v soboto 10. julija 1976 ob 20. uri v Selah pri Trklu. Za ples in zabavo bodo skrbeli „Veseli planšarji“.

Vsi prisrčno vabljeni!

Ustanovni občni zbor Kluba slovenskih študentov v Salzburgu

Proti koncu letnega semestra 1976, 11. junija, je imel Klub slovenskih študentov v Salzburgu ustanovni občni zbor. Udeležila se ga je velika večina salzburških slovenskih študentov, katerih število se giblje okoli 15 oseb. Namen kluba je, da razvija kulturno in politično aktivnost ter sodeluje pri slovenskih kulturnih društvih in ustanovah; da se prizadeva za realizacijo in zagotovitev pravic slovenske narodne skupnosti na Koroškem v smislu člena 7 avstrijske državne pogodbe in konvencije o človeških pravicah. Klub je nadstrankarsko zastopstvo slovenskih študentov v Salzburgu, v katerem bodo imeli študentje možnost, da se izražajo in navežejo stike z različnimi organizacijami.

V odbor so bili izvoljeni Franc Wakounig — predsednik, Herman Kelih — podpredsednik, Stanko Olip — tajnik, Jože Valesko — blagajnik, Božo Hartman — kulturni referent, France Merkač — časnikarski referent. Delovni program KSSS-a obsega poleg kulturno-politične dejavnosti v prvi vrsti razpravljanje o zgodovini slovenskega naroda. Nadalje bo navezal tudi stike z že obstoječimi klubi slovenskih študentov z namenom, da z njimi koordinira dejavnosti, ki so vsem skupne.

Nabava in ureditev klubskih prostorov je bilo eno izmed vprašanj, ki je ostalo pri prvem občnem zboru Kluba slovenskih študentov v Salzburgu odprto.

Tamburaški ansambel v Hodišah vabi na

poletno veselico

ki bo v soboto 10. julija 1976 ob 20. uri pri Cimžarju v Dvorcu.

Nastopata:

- mešani zbor iz Št. Jakoba v Rožu,
- tamburaški ansambel iz Hodiš;

igra:

- ansambel „šok“.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na

KONCERT SLOVENSkih PESMI

v nedeljo 11. julija 1976 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Nastopa pevsko društvo „Jakob Gallus-Petelin“

K številni udeležbi vabi

odbor

gel mednarodni ugled, ki ga uživa le malo ansamblov na svetu. Njihova pevski raven je na taki višini, da povsod — tudi od najstrožjih kritikov — dobivajo odlične ocene. Vse to pa seveda ni tako preprosto, kajti samo odlični glas še ni dovolj za interpretacijo zahtevnega koncertnega sporeda. Njihovo delo se prične pri pevskih vajah, katerih ima Slovenski oktet 114 v enem letu. Že sam ta podatek po-

ŠT. JAKOB V ROŽU:**Otvoritev novega gostišča „Podgrad“**

Naša posojilnica je spet beležila lep uspeh. V soboto 3. julija je otvorila v narodnem domu preurejene gostilniške prostore, v katerih sedaj gospodarita z odlično kuhinjo in dobro vinsko kapljico najemnika te lokacije — Sonja in Stanko Matjaž.

Otvoritvene slovesnosti gostišča Podgrad kar pomeni staro ime naše vasi, so se poleg številnih zadružnikov, graditeljev in domačinov, udeležili tudi posledovodeči podpredsednik ZSZ dr. Mirt Zwitter, šentjakovski župan Grešl in podžupan Rasinger.

Predsednik šentjakobske posojilnice Jozef Štornik je v svojem otvoritvenem govoru med drugim poudaril, da so zato ustvarili to času in napredku primerno gostišče, da bi služilo kot družabni center našemu prebivalstvu, kjer bi lahko zapeli svojo domačo pesem in se srečevali in zblíževali med seboj v prijateljstvu in medsebojnem spoštovanju — ne glede na jezik, na versko prepričanje ali politično usmerjenost. Bolje kakor kdaj poprej bi moralo veljati to danes in v bodočnosti, kajti le tako si bomo ustvarili pogoje za srečno živ-

ljenje v mirnem sožitju, ki ga večkrat tako pogrešamo v škodo nas vseh, ki živimo tu in širok naš koroške domovine. V teku svojega govora je izrekel zahvalo vsem, ki so doprinesli svoj delež k obnovi gostišča, zlasti odbornikom posojilnice in podpredsedniku ZSZ tovarišu dr. Mirtu Zwitterju za dragocene nasvete in podporo, ki so jo nudili našemu skupnemu prizadevanju. Posebno zahvalo je predsednik tudi izrekel županu Grešlu in podžupanu Rasingerju, ki sta dobrohotno pomagala, ko je šlo za prezidavo.

Kot je že tako navada ob podobnih slovesnostih je predsednik predstavil seveda tudi novega najemnika Stanka Matjaža s soprogo Sonjo, ki bosta — šolana in usposobljena v gostinjski stroki — tako osebno kakor tudi strokovno dala gostišču pečat kvalitete in prijetne domačnosti.

Ob tej priložnosti je tov. Štornik izrekel tudi bivšemu najemniku te gostilne Simeju Martinjaku in njegovi ženi zahvalo za skrb, ki sta jo posvečala temu našemu družabnemu središču dolga leta svojega življenja in njima v imenu posojilnice želel še mnogo zadovoljnih dni v zasluženem pokoju.

Po oficialnem delu otvoritvene slovesnosti je predsednik povabil vse navzoče na skromno okrepčilo ob katerem smo se lahko prepričali, da sta bila aranžerja teh poslastic res prava specialista.

Novo gostišče Podgrad je velika pridobitev za občino in široko okolico. Za to jamčita odlična kuhinja in dobra klet ter ekspeditivnost obeh mladih najemnikov, katerima želimo v Št. Jakobu mnogo uspeha, sreče in zadovoljstva.

Brodi

V soboto nas je pretresla žalostna vest, da je nenadoma v 54. letu starosti umrl v celovški bolnišnici na posledicah možganske kapi gostilničar in trgovec Jože Malle iz Brodi. V terek so ga ob veliki udeležbi pogrebcev spremili na domače pokopališče. Podrobneje bomo poročali prihodnjic.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na tradicionalno

„POLETNO NOČ“

ki bo v soboto 10. julija 1976 s pričetkom ob 20. uri pri Brunerju v Železni Kapli.

Za kulturni spored bosta poskrbela društveni zbor in folklor. Za ples bo igral ansambel „The Spider's“

Na voljo bodo specialitete na žaru.

K številni udeležbi vabi

društveni odbor

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN FOLKLORE

v nedeljo 18. julija 1976 ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi.

Sodelujejo: Ženski pevski oktet z Obirskega, moški in mešani pevski zbor ter folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in domači pevci.

Prisrčno vabljeni!

Planinska dogajanja

V nedeljo 13. junija je bilo na prijazni Bleščeči planini v Karavankah, kjer stoji znana planinska postojanka Slovenskega planinskega društva (Celovec) „Koča nad Arihovo pečjo“ zelo živahno. Okrog štirideset planink in planincev Planinskega društva Radlje iz Slovenije je napravilo izlet na Koroško in ob tej priložnosti obiskalo zgodovinska tla Miklove Zale v Svatnah in planinsko postojanko na Bleščeči.

Toni Valentinitš, ki je v nedeljo z ženo dežural v koči, je bil zelo presenečen in iznenaden, ko se je nepričakovano pojavilo toliko planincev, da si ogledajo ta lepi košček zemlje pod Kepo oziroma Jeko.

Kot po navadi je bilo na planini več slovenskih planincev, med njimi tudi starosta slovenskih planincev na Koroškem podpredsednik Slovenskega planinskega društva in gospodar kočje Jožej Miklavčič, ki je imel prijeto dolžnost, da je planince iz Slovenije seznanil s posebnostmi, lepoto in pa tudi življenjem koroških Slovencev, ki je zadnje čase vedno težavnejše. V prijatni domačnosti ob kramljanju in petju je kar prehitro minil čas, ko so se dragi prijatelji z Radelj morali posloviti in odriniti v dolino, kjer jih je še čakala dolga vožnja z avtobusom.

Vloga slovenske planinske postojanke na Bleščeči je mnogostranska in pomembna. V njej se namreč srečujejo poleg naših članov tudi ljudje iz vseh koncev sveta (tujci, ki prihajajo na letovanje na Koroško). Pogostokrat imajo naši planinci hvaležno nalogo, da morajo odgovorjati na

razna vprašanja teh ljudi in tu pride tudi do objasnjevanj, kako živi in se razvija slovenska narodna skupnost na Koroškem, skratka v tej koči se kuje medsebojno zaupanje, razumevanje in pravo planinsko tovarištvo. Zato ni nič nenavadnega, da se je postojanke prijelo ime — „Koča srečanja“.

V soboto in nedeljo 19. in 20. junija so se naši planinci na povabilo planincev tovarne Iskra v Kranju udeležili skupnega izleta na 2245 m visoki Krn v Julijskih Alpah.

Slovenske planince na Koroškem družijo s planinci tovarne Iskra tesni tovariški stiki, v okviru katerih so Iskraši že večkrat povabili naše planince na skupne izlete. Lansko leto so bili na primer na izredno lepo uspelem planinskem izletu v Savinjskih Alpah.

Naši planinci so se srečali z Iskraši v soboto popoldne, kot je bilo domnjenjeno, na Vršiču. Od tam so se z avtomobili odpeljali navzdol v dolino Trente, kjer so obiskali Kugyjev spomenik in si ogledali izvir planinske

Č E S T I T A M O

Stolni dekan prelat Aleš Zechner bo v nedeljo obhajal 50-letnico mašniškega posvečenja, dekan rožeške dekanije dr. Janez Hornböck iz Podgorij pa je bil imenovan za častnega kanonika. Obema iskreno čestitamo.

reke Soče. Malo za vasico Sočo, so zavili v stransko dolino Lepeno, kjer v zatrepu stoji lepi planinski dom dr. Klementa Juga. Tam so prenočili in se naslednjega dne zgodaj zjutraj mimo znanega Črnega jezera povzpeli na vrh Krna. Malo pod vrhom, kjer stoji Gomiščkovo zavetišče, je bilo veselo snidenje z drugo manjšo koroško skupino, v kateri je bil starosta slovenskih planincev na Koroškem 78-letni Jožej Miklavčič, ki je prišel na Krn z nasprotne strani, s Kobarida. Srečno združeni so stari znanci obujali spomine in uživali nad lepoto planinske narave. Posebno lep pogled se je nudil na triglavsko pogorje. S Krna se vidi tudi morje, Großglockner in drugi koroški zasneženi oziroma poledeni vršaci — seveda je zato potrebno izredno lepo vreme.

Sploh je Krn impozantna pojava z izredno markantnim vrhom, vidnim skoro z vseh Julijcev. Najbolj divjo sliko nudi s Kobarida. Zgodovina tega vrha je zelo krvava. Ves je prerit s strelskimi jarki, rovi in kavernami. Na njegovem temenu se je v prvi svetovni vojni odvijala krvava drama. Sprva so ga s topovi obstreljevali Italijani, ko pa so ga v srđiti borbi leta 1915 zasedli, pa so vanj treskale avstrijske granate. Krn in jugovzhodno od njega ležeči Rdeči rob sta bila prizorišče najsrđnejših bojev na znani Soški fronti.

Druga posebnost krnskega pogorja je vsekakor že omenjeno Krnsko jezero (1393 m), ki ga štejejo med največja in najlepša visokogorska jezera v Sloveniji. V njem je nešteto malih

ribic, ki zrastejo največ do 10 cm. Ne nazadnje pa je treba še omeniti, da je Krn eden izmed vrhov (30 po številu) poti prijateljstva, tako da so planinci na tem izletu obogatili „dnevnik vzponov“ za nadaljnji žig.

Naši planinci so spet nekaj nepozabnih ur preživeli s slovenskimi planinci iz Kranja, za kar jim tem

potom ponovno izrekajo vso zahvalo. Sklenili so, da bodo sedaj oni povabili Kranjčane in se jim vsaj malo oddolžili za vse užitke, ki so jih bili deležni v slovenskih gorah. Na kateri vrh se bodo v Avstriji povzpeli, pa se bodo še prej pomenili z njimi. Vsekakor bo to vrh, ki spada v družino poti prijateljstva.

LETOVANJE NAŠIH OTROK NA JADRANU

Tudi letos bo letovala skupina naših otrok na morju, in sicer v Savudriji od 10. do 31. avgusta 1976.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pisemno prošnjo, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že bil na letovanju in kolikokrat. Tej prošnji je treba priložiti:

- zadnje šolsko spričevalo (1974/75),
- priporočilo krajevne prosvetne ali združne organizacije,
- osebno izkaznico s sliko in
- režijski prispevek za dokazano socialno potrebne otroke šil. 1.000.— [za ostale je treba plačati šil 1.400.—]

in vse skupaj poslati do najkasneje 10. julija 1976 na naslov: Počitniška kolonija, Gasometergasse 10, 9020 Klagenfurt-Celovec.

Vožnja do Ljubljane in nazaj plača vsak udeleženec sam.

Posebno opozarjamo, da posameznih dokumentov ne sprejemamo. Za prijavljenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti. Po 10. juliju ne sprejemamo več prijav.

Za vsakega otroka je treba poleg navedenih dokumentov oddati tudi zdravniško spričevalo, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 8 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo in če je otrok občutljiv za antibiotike (penicilin i. dr.). Šele ko prejmemo to spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.

Otroci uživajo na letovanju zdravniško zaščito, ki obsega:

- primerno sanitarno oskrbo pod vodstvom zdravnika,
- prvo pomoč in zdravstveno nego za lažja obolenja,
- ob težjih primerih takojšnji prevoz v najbližnji zdravstveni zavod.

Otroci pri počitniškem zavodu niso zdravstveno niti nezgodno zavarovani. Zato si morajo starši pri svoji pristojni zavarovalnici oskrbeti poverilni nalog za Jugoslavijo (Betreuungsauftrag für Jugoslawien), ki naj bo izstavljen za čas bivanja v Jugoslaviji.

Za osebno izkaznico otroka velja izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na morju. Otroci, ki so bili že tri in večkrat na letovanju bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kašno mesto prosto. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pisemno obvestilo in potrebna navodila.

Opozarjamo, da bodo otroci sprejeti po vrstnem redu prijavi in po zdravstveni ter socialni potrebi.

MPZ „Rož“ sodeloval na srečanju pevskih zborov v Šentvidu pri Stični

Preteklo nedeljo je v Šentvidu pri Stični bila zaključna prirediteljska sedmega kulturnega tedna. Na ta dan so se spet srečali pevski zbori iz vse Slovenije in zamejstva. Slovenska prosvetna zveza se je tudi letos odzvala vabilu prireditelja in je za letošnje sodelovanje naprosila mešani pevski zbor SPD „Rož“ v št. Jakobu v Rožu. Mladi pevski zbor se je vabilu radevolje odzval ter s tem zastopal koroške Slovence na tej pomembni pevski manifestaciji, na kateri se je letos zbralo 3300 pevk in pevcev.

Kljub izredni vročini, ki je vladala ta dan, so pevci vzdržali do kraja ter s tem ponovno potrdili ljubezen do slovenske pesmi in kulture. Na srečanju je sodelovalo nad sto pevskih zborov, ki so v Šentvidu prepevali od sobote zvečer in vso nedeljo. Vrstili so se drug za drugim na raznih odrih. Mešani pevski zbor SPD „Rož“ je pod vodstvom Lajka Milisavljeviča nastopil v dvorani Doma kulture v Šentvidu. Naši pevci so s svojim nastopom bili izredno uspešni. Občinstvo jih je pozdravilo z velikim navdušenjem, kar so za svoje ubrano petje tudi zaslužili. Brez dvoma pa je burni aplavz veljal

vsem Korošcem, kajti vzkliki „Korošci držite se, mi smo z vami“, so gotovo pomenili, da tu za Karavankami v naši trenutni situaciji nismo sami. Spontanih pozdravov tudi ni manjkalo, ko so naši pevci v povorki korakali proti kraju skupne prireditve, kjer so sodelovali vsi udeleženi zbori.

Letošnji 7. Kulturni teden v Šentvidu pri Stični so počastili spominu ob 100-letnici smrti pisatelja Ivana Cankarja. Pokrovitelj prireditve je bil sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc, ki je imel tudi slavnostni govor.

Naši pevci iz št. Jakoba v Rožu, ki jih je v Šentvidu pri Stični spremljal tajnik SPZ Andrej Kokot in njegov pomočnik Mirko Perč, so ob povratku domov obiskali skladatelja Zdravka Svikaršiča. Zapeli so mu nekaj koroških pesmi, razumljivo tudi njegovih, ki so dijo v repertoar slehernega pevskega zbora. Uglednemu umetniku je ob tej priložnosti Andrej Kokot izrazil zahvalo v imenu pevka in pevcev za prisrčen sprejem in za njegov velik doprinos v slovenski glasbeni kulturi.

osvobojenim. Še se je držal njegove obleke tisti bolni, strupeni vzduh, še so ostale sence na njegovem obrazu in v njegovem srcu; njegove oči še niso bile navajene sonca in njegove noge bodo stopale neokretne po svobodni zemlji...

Groza je spreletela Kačurja: v soncu je videl temo še temnejšo. Tam zadaj, daleč za gorami, je ležala ječa v črnem kotlu. Nikoli ni posijalo sonce nanjo, nikoli se niso vzdignile, zgenile vlažne, strupene sence... Prišel je bil v ječo in se je upiral z obupno močjo. Bil je s slabotnimi pestmi ob železna vrata, v blaznem upanju je hotel razmekniti silno zidovje. Truden, trepetajoč je omagal, povesil je glavo na prsi, hrbet se mu je upognil, brezkrvne roke so omahnile ob životu... Deset let groze, ostudnega ubožstva, poniževalnega, nizkotnega trpljenja...

Otopel je bil že kakor jetnik in sam se je komaj zavedal, kako se je polagoma privadil ječi, kako mu je bilo ubožstvo in trpljenje kakor zrak in vsakdanji kruh in kako je tiho umiralo upanje v srcu. Zdelo se mu je pravično in razumljivo, da so mu odbijali prošnjo za prošnjo in pisal jih je samo še iz navade, tako kakor je pregledaval šolske zvezke in popravljal naloge. Sprijaznil se je s senci, z vlažnimi, dušičimi meglami, ki so vstajale iz mokre zemlje; razgovarjal se je z ljudmi, ki so ga gledali nekoč zaničljivo in sovražno in nič več se mu ni zdelo, da so njih obrazi živalski in njih oči brez duše; pobratil se je z župnikom in se je pomenkoval z njim o letini, o ženitbah, o nagli smrti oberbajtarja Samotorca, ki je kradel žito iz kozolcev in živino izpred pluga, o turški in o laški vojski in o vojskah, ki se bodo skoro gotovo vnele že na pomlad; govoril je po nemško z županom, po laško z tajnikom in popival je z vsemi ter se je vračal pozno v noč pijan in poveljan domov. Doma se je prepiral in pretepal z ženo — toda nihče ni več postal na ulicah ter se oziral z zaničljivim pogledom proti oknu; zakaj prav je bilo in v redu, da se je prepiral in pretepal z ženo... vsaj po gosposko ni živel!...

Zobje so mu zašklepetali, ko se je ozrl nazaj v temo in je ugledal tisto veliko, mračno izbo; in ženo pred seboj, z razgaljenim vratom in golimi rokami, z zaprlim obrazom, bleščečimi, hudobnimi očmi... in sebe, sklonjenega, trepe-

tajočega od zlobe in srda, s stisnjenimi, vzdignjenimi pestmi... „Na! Na!... In njen kričeči, hripavi glas: „Udari! Se enkrat udari! O ti prokleti...!“

Siloma se je otrsel spominov in trepetal je, kakor da bi se bilo zgodilo šele snoči, šele to uro...

Prišla je rešitev, in ko je prišla, je bil ves osupel in prestrašen. Radost ni mogla več v to srce, ponižano, z blatom do vrha napolnjeno. Obšel ga je velik nemir. Zakopal se je bil v sence tako globoko, da se je opotekal in da ni čutil tal pod nogami, ko je prišel tako dolgo pričakovani, tako zaželjeni, že skoro ne več nadejani čas, da bi se vzdignil... „Kam me bodo zanesli valovi? Kaj bo z mano, starem?“ je rekel župnik, ki je bil Blatnega dola gospodar in suženj... Bal se je Kačur stopiti iz ječe, ki se je navadil nanjo — kaj bodo te oči, izpremenjene v temi, še prenesle svetlobo?... Minil je prvi, veliki nemir, prvi strah in dramilo se je upanje. Oči so izpregledavale, razločevale so zmerom bolj luč in temo in zmerom bolj se mu je mudilo iz noči v sonce, v novo jutro. In kolikor bliže je bil čas slovesa, toliko bolj hladni so bili obrazi; nobeden mu ni ponujal roke v prijazno slovo in tudi on je ni ponujal nikomur...

Svetlo je sijalo sonce na pobeljene visoke hiše, ko se je zibal voz skozi Laze. Pred sodnijo je stalo dvoje mladih uradnikov; gledala sta začudeno za visoko naloženim vozom, zasmejala sta se ter stopila v vežo; nato se je odprlo okno in bradat obraz se je ozrl na cesto.

Kačur se je zravnal, pogladil si je lase in brado ter si uravnal kravato. Žena si je popravila šal ter si počesala kodre še niže na čelo.

„Tam ustavite, pred Šimnovo hišo!“ je zaklical Kačur vozniku. „Blizu šole, menda!“

„Ze vem!“ je odgovoril voznik godrnjavo in je poglal.

„Kako široka je ta cesta in kako bela!“ je gledal Kačur.

„Tam je bilo še v šoli, še v cerkvi veliko več prahu in blata!“

„Saj bomo kmalu videli, kako!“ ga je prekinila žena čemerno. „No, otroka, zdaj pa že lahko izpregledata!“

„Hej, Tone!“ ga je tresel Kačur narhlo.

Obadva sta hkrati odprla oči, Tone in Francka.

IVAN CANKAR

16

Martin Kačur

Življenjepis idealista

„Tukaj bom živel zdaj!“ je mislil Kačur in nekaj lepega, mehkega, iz davne preteklosti vraslega je napolnilo njegovo srce. Gledal je v nebo, v to svetlo morje, na prostrano polje, na bele rute, ki so se lesketale v jutru, na vas v daljavi, ki je vabila bela in bleščeča.

„Živeti! — Prej nisem vedel, kaj se pravi živeti! Zdaj bom šele užival — vsak žarek te svetlobe posebej! — Prej sem trosil, ko sam nič imel nisem, namesto da bi bil hranil! Tak zapravljivec sem nekoč prišel v Zapolje, v prav tako lepo sonce — in ga še videl nisem!“

„Mlad sem bil!“ je zavzdihnil in zaključalo mu je v srcu za hip komaj zavedno hrepenenje po mladosti.

Voz je zaropotal na nasuti cesti, Tone se je zdrnil in je pogledal začuden z velikimi, zaspanimi očmi. Kačur ga je pobožal po vročih licih in ga je stisnil k sebi.

„Le še zaspil, fant! Kmalu bomo doma!“

Tone, truden od dolge vožnje in omamljen od jutranjega zraka, je takoj zatislil oči in je zaspal.

„Tukaj je zdaj moja mladost... trojna mladost!“ je pomislil.

Ozrl se je na ženo, željan prijaznega pogleda.

„Kaj nisi nič vesela, da smo se rešili tiste ječe? Poglej to pokrajino: to ni Blatni dol!“

V njegovih očeh je bilo otroško veselje jetnika, ki je ugledal po dolgih letih sonce, svobodno nebo in prostrano sonce; v njenih je bilo hladno, mirno očitanje: „Lehko bi se bilo zgodilo prej!“

Stresel ga je mrz, ko se je domislil ječe, ki so se bila šele pravkar, tako pozno, zaprla njena težka vrata za njim,

Lepe nagrade

reševalcem „jubilejne“ križanke

Nagradna križanka, ki smo jo objavili v jubilejni številki ob tridesetletnici Slovenskega vestnika, je pritegnila spet lepo število tistih bralcev, ki se radi poskusijo v reševanju ugank. Iz mnogih krajev južne Koroške in iz drugih predelov Avstrije, pa tudi iz Slovenije smo prejeli kup rešitev — pravilnih, pa tudi takih, pri katerih se je „vrnila“ ta ali druga napaka.

Ko že govorimo o napakah: tokrat jih je bilo razmeroma malo, kar je dokaz, da križanka ni bila pretežka. Sploh je bilo le majhno število „ovir“, ob katerih se je spotaknil ta ali drug ugankar. Zlasti je bil to znani egiptovski faraon Tutankamon, nekateri so napravili „kiks“ pri kiks, drugim pa je spodeltel pri dacarju, ki jih je tako spravil ob možnost, da bi s svojimi rešitvami sodelovali pri zrebanju nagrad.

V veliki večini pa so bile poslane rešitve pravilne in smo jih torej upoštevali, ko je šlo za razdelitev nagrad. Seveda ni mogel vsak prejeti nagrado, ker je bilo število le-teh omejeno. Vendar je tudi tistim, ki jim tokrat sreča ni bila naklonjena, lahko v zadoščenju, da so se „izkazali“ in s pravilno rešitvijo križanke potrdili svoje znanje pridobili pa so tudi tisti, za katere je bita ta križanka tu in tam še pretrd oreh, saj se bodo s povečanim besednim zakladom prihodnjic lahko še uspešneje lotili reševanja ugank.

Tako je bila torej „jubilejna“ križanka pridobitev za vse naše ugankarje, ki se jim zahvaljujemo za sodelovanje. Posebno pa se je sodelovanje seveda „izplačalo“ za naslednjih deset reševalcev, ki prejmejo nagrade:

1. nagrado — 500 šilingov: SRIENC Jože, Leonhardstr. 100B, 8010 Graz-Gradec;
2. nagrado — 300 šilingov: STRAUSS Joži, Dob pri Vrbi;
3. nagrado — 200 šilingov: KROPIVNIK Berta, Sele-Zgornji Kot;
4. nagrado — celoletno naročnino za Slovenski vestnik: MEŠNIK Hanzi, Gorje pri Bistrici v Zilji;
5. nagrado — polletno naročnino za Slovenski vestnik: JEREB Franc, Idrija, Slovenija;

6. do 10. nagrado — po eno knjigo:

TRAVNIK Marija, Remšenik pri Železni Kapli;
SIMA Albert, Deščice pri Št. Ilju;
KOKALJ Rado, Kranj, Slovenija;
MERYA Ika, Pliberk;
ROBLEK Mici, Sele-Zgornji Kot.

Dobitnike denarnih in knjižnih nagrad prosimo, da nagrade dvignejo v uredništvu, nagrajencem izven Koroške pa bomo nagrade poslali po pošti. Vsem skupaj čestitamo!

In za zaključek — po stari navadi — navajamo še pravilno rešitev, tako da se bodo tudi tisti, ki se jim je pri reševanju „zataknilo“ pri eni ali drugi besedi, lahko prepričali, da so pravzaprav vedeli vse — le spomniti se niso mogli...

Pravilna rešitev

Vodoravno: 1. Tutankamon; 8. kmetijstvo; 16. opera; 18. gmota; 19. IT (Ivan Tavčar); 21. avt; 22. katedra; 26. Elo; 27. re; 28. dia; 30. Velikovec; 32. Don; 33. Etna; 34. major; 35. marec; 36. kiks; 37. sat; 40. mak; 41. en; 42. po; 43. el; 45. ve; 46. kor; 47. lim; 49. Ljubo; 50. omika; 51. miš; 52. vir; 53. tm; 55. ČK (Čapek Karel); 56. et; 57. le; 58. nož; 60. vas; 61. ibis; 62. kakao; 67. ornat; 71. list; 72. Cid; 74. levkemija; 77. sen; 78. al; 79. zob; 81. snovalo; 82. lek; 84. ki; 85. uskok; 87. dacar; 89. leposlovje; 90. dekoracija.

Navpično: 1. in 15. TRIDESETLETNICA SLOVENSKEGA VEST-

NIKA; 2. to; 3. APA (Austria Presse Agentur); 4. Neva; 5. krt; 6. AA (Anton Aškerc); 7. oralo; 9. murva; 10. tg; 11. ime; 12. jola; 13. sto; 14. ta; 17. vek; 20. Titan; 22. kej; 23. tir; 24. dom; 25. aer; 27. rokav; 29. Ant; 30. va; 31. CE; 32. dim; 38. Koroška; 39. Celovec; 42. pobič; 44. limit; 46. kum; 48. mir; 54. Mobil; 57. lasek; 59. Zid; 60. Vis; 63. al; 64. kes; 65. AVNOJ (Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije); 66. oko; 67. oma; 68. Rilke; 69. njo; 70. aa; 73. koks; 75. Eva; 76. Peca; 79. ZSO (Zveza slovenskih organizacij na Koroškem); 80. bol; 82. lar; 73. KAC (Klagenfurter Athletiksport-Club); 85. up; 86. ko; 87. do; 88. RI.

„Dežela svobode“

Na nedavni proslavi „tisočletnice Koroške“ sta deželni glavar Wagner in zvezni kancler Kreisky naravnost tekmovala v tem, kateri bo bolj prepričljivo nakazal, kako je Koroška „dežela svobode za vse“ in kako srečni moramo biti, da živimo v „svobodni“ Avstriji.

Velikovski občinski odbor je sklenil, da bodo razstreljeni Steinerjev spomenik spet obnovili. Odbornik Udo Manner (SPO) je — kakor že svoječasno pri prvem sklepanju o tem spomeniku — glasoval proti. Takoj so mu „svetovali“, naj zaradi tega svojega zadržanja „izvaja konsekvence“: naj odloži svoj mandat.

Zveza socialističnih študentov (VSSIO) je skupaj z drugimi naprednimi in demokratičnimi študentskimi organizacijami nastopila proti pojavom neonacizma in se zavzela za izpolnitev člena 7 brez ugotavljanja manjšine. Vodstvo SPO je študente klicalo na zagovor in nato „zamrznilo“ odnose med študentsko organizacijo in stranko.

Leta 1973 je tudi koroški pesnik Wilhelm Rudnigger, kot mnogi

drugi demokratično nastrojeni pripadniki večinskega naroda, izrazil svoje simpatije s Solidarnostnim komitejem za pravice koroških Slovencev ter obsodil tako imenovani „patriotizem koroškega gvanta“. Takoj je bil izpostavljen celi plohi javnih in zlasti anonimnih hujskaških izpadov, psovok, žaljivih sumničenj in drugih napadov vse tja do grožnje z umorom.

Avstrijska televizija je v oddaji „Fremde in der Heimat“ brez vsakega olepševanja prikazala dejanske razmere na Koroškem. Avtorica filma dr. Brandstallerjeva je bila deležna nesramnih napadov in najhujših groženj ne samo iz vrst anonimnih nestrpnih, marveč tudi s strani visokih političnih funkcionarjev vseh treh v parlamentu in deželnem zboru zastopanih strank; javno (s plakatom v celovski trgovini) pa so njej in prof. Gattererju zagrozili, da na Koroškem nista več zaželjena.

Kancler Kreisky je po tafelsturm leta 1972 na zborovanju v Celovcu skušal utemeljevati postavitev dvojezičnih napisov kot iz-

polnitev mednarodne obveznosti iz državne pogodbe. Pred delavsko zbornico so ga ozmerjali z „židovsko svinjo“ ter mu zagrozili, da mu bodo prerezali vrat. Deželnega glavarja Simo pa so po takem „informativnem zborovanju“ v Velikovu obmetali z gnili jajci in paradizniki, pri čemer so navzoči varnostni organi vidno uživali, ne da bi kaj ukrenili proti napadalcem.

Navedli smo le nekaj primerov, ki dosti bolj kot glavarjeve in kanclerjeve besede kažejo, kakšna je resnična „svoboda“ na Koroškem in v Avstriji. Namenoma smo se omejili na primere, kjer so „sadove“ te koroške in avstrijske svobode „uživali“ pripadniki večinskega naroda; seveda pa bi lahko navajali še dolgo vrsto drugih primerov, iz prejšnjih let in iz sedanjosti, kjer je taka „sreča“, živeti v svobodni deželi“ doletela pripadnike slovenske manjšine.

Ali se deželni glavar Wagner in kancler Kreisky nič ne sramujeta, če kljub takim dejstvom, torej proti boljši vrednosti in v nasprotju z resnico, frazariata o neki svobodi, ki je v resnici ni? Svoboda, kakor jo dokazujejo omenjeni primeri, se namreč bistveno razlikuje od tiste „svobode“, ki sta jo oferirala Wagner in Kreisky in katere naj bi po njihovih pozivih koroški Slovenci postali vredni s tem, da bi se uklonili diktatu o preštevaniu. Sicer pa je ravno ta diktat najboljši dokaz, da svoboda, kakor jo na Koroškem in v Avstriji pojmujejo in prakticirajo v odnosu do slovenske in hrvaške narodne manjšine, ni nič drugega kot najbolj surova diktatura nemških nacionalistov in njihove avantgarde starih in novih nacistov. Za takšno „svobodo“ pa od nas res nihče ne more pričakovati razumevanje in zahtevati hvaležnost.

Resnica o našem boju se širi po vsem svetu

V ponedeljek se je v Ljubljani pričel XII. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, ki se ga udeležuje 124 slavistov iz sedemnajstih držav. V letošnjem programu prevladuje predavanja o Ivanu Cankarju, čigar 100-letnico rojstva letos obhajamo. Organizatorji seminarja so pripravili tudi enajst lektoratov slovenskega jezika.

Ob slovesnem začetku seminarja je podpredsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Bratko Kreft opozoril udeležence seminarja tudi na dejstvo, da bi slovenska manjšina na Koroškem prav v teh dneh težak boj za obstoj. Rekel je, da so koroški Slovenci veja slovenskega naroda; kulturno bogastvo slovenskega naroda in z njim tudi koroških Slovencev dokumentirajo tudi seminarji slovenskega jezika, literature in kulture.

Bratko Kreft je zavzeto pozval udeležence seminarja, da vsak tudi v svoji domovini poroča o težkem boju koroških Slovencev.

Avstrija

žaljivo omalovažuje vso slovensko kulturo

Pod naslovom „Cankar na Dunaju in sedanjí trenutek“ je pred nedavnim objavil Dušan Željznov v mariborskem Večeru zapisek o razgovoru, ki ga je imel s podpredsednikom Slovenske akademije znanosti in umetnosti akademikom dr. Bratkom Kreftom po njegovem povratku z Dunaja, kjer je — kakor smo posebej poročali — govoril na Cankarjevi proslavi, ki sta jo 10. junija priredila slovenski in avstrijski pen-klub skupaj z avstrijskim društvom za literaturo in kulturno zgodovino. Del zapiska o razgovoru, v kolikor se nanaša na vprašanje koroških Slovencev, ponatiskujemo tudi v našem listu.

Uredništvo

— Kako je bilo na Dunaju?

„Bili smo presenečeni, ker je bil tako velik obisk, da so morali odpreti še premično steno v Beethovnovi dvorani. Prepričani smo bili, da bo obisk z avstrijske strani slab. Med slovenskimi in jugoslovanskimi ljudmi je bilo razburjenje, ker smo zjutraj iz nekaterih časnikov zvedeli, da so se prejšnji dan zastopniki vseh treh strank sporazumeli z državnim vodstvom, kdaj bodo izvedli tako imenovano štetje. V nekem časniku so celo namigovali, kakor da se je to zgodilo v sporazumu z zastopniki naše manjšine, kar seveda ni res. Vse se je spet zgodilo brez njih. Zaradi prihodnjih volitev kockajo vse tri stranke z usodo naše manjšine, kakor so po izročilu kockali rimski legionarji za obleko nazareškega tesarja, potem ko so ga prišli na križ.“

— Ste zvečer na akademiji kaj reagirali na to?

„Seveda sem.“

— Kako?

„Niti mi ni bilo treba nič dodajati, ker sem imel že v konceptu svojega govora o Cankarju kratko poglavje o godovini slovenske kulture, književnosti in jezika od Brižinskih spomenikov dalje. Vse skupaj je bilo tesno povezano s Cankarjem, ki je v svoji prozi povzdignil slovenski jezik do tistih izraznih in stilnih višin, kakor ga je Prešeren pred njim uveljavil že v stihih. Seveda bi bilo potrebno, da bi govoril o tem obširneje, ker avstrijska oficialna politika prav žaljivo omalovažuje vso slovensko kulturo. V tem se ni od časov cesarja Franca Jožefa še nič spremenilo. Zaradi omejenega časa odstavka tudi nisem mogel razširiti. Kakor pa se je pozneje izkazalo, to niti ni bilo potrebno, ker se je že v Ljubljani napisani odstavek, tesno povezan s Cankarjevo jezikovno in stilno problematiko, izpričan dovolj udaren. Del občinstva, med katerim so bili tako koroški Slovenci kakor zastopniki društva Ivan Cankar, me je skupaj z nekaterimi demokratičnimi domačini prekinil z burnim in dolgim ploskanjem.“

— Kaj ste povedali v tistem odstavku?

„Najprej sem govoril o tem, do kakšnega umetniškega mojstrstva sta Prešeren in Cankar v svojem delu dvignila jezik slovenskega ljudstva, katerega pismena tradicija se začneja že pri Brižinskih spomenikih. Začenja pa se tam tudi že slovenska lirika in tako z njo slovenska književnost, saj je prof. dr. J. Pogačnik že pred leti s strukturalistično metodo dokazal, da drugi Brižinski spomenik ni navadna, cerkevna molitev, marveč religiozna pesem. Od njega sem skočil k gornještajerskemu nemškemu ljubezenskemu pesniku Ulrichu Lichtensteinsku, ki poroča v svojem verzificiranem ljubezensko pustolovskem romanu, da ga je koroški vojvoda Bernhard Spanbeimski, ko je prišel preoblečen kot Venera na svojem potovanju iz Italije na Koroško, pozdravil v takratni slovenščini: „Buge vaz primi, gralva Venus.“ (Bog vas sprejmi, kraljeva Venera). To je dokaz, da je bila na dvoru koroškega vojvode Spanbeimškega slovenščina celo dvorno-protokolni jezik in ne samo jezik koroškega kmečkega ljudstva. Največji dokaz za ugled slovenščine in slovenskega ljudstva pa izpričuje ustoličenje koroških vojvod na Gosposvetskem polju, ki je bilo v slovenščini do leta 1414, ko je bil po stari ljudski pravici ustoličen Ernest Železni. Odpravljeno ni bilo zavadi jezika, marveč iz razredno fevdalnih razlogov: poznejši vojvode niso hoteli več prisegati ljudstvu, marveč samo plemičem. Odzvali so tako nasilno eno izmed starih pravic koroškega kmečkega ljudstva, ki je spadala prav tako k stari pravdi. Zal so te in še nekatere druge stvari širši avstrijski javnosti premalo znane. Pod vtisom različnih razgovorov v zvezi z vprašanjem koroških Slovencev se mi zdi, da bi bilo potrebno izdati popularno, hkrati znanstveno podprto publikacijo s posnetki različnih dokumentov od Brižinskih spomenikov dalje do danes. Knjižica bi morala iziti v različnih jezikih, opremljena bi morala biti s številnimi fotografijami, ki bi zajemale tudi dokaze, da so koroški slovenski partizani prvi začeli boj zoper nacistično okupacijo. Knjižico bi bilo treba poslati med drugim različnim mednarodnim političnim osebnostim, hkrati pa bi morala priti v roke najširšemu demokratičnemu svetu. Brez internacionalizacije nam stvar ne bo uspela, kakor kažejo vsa znamenja. Slišal sem na Dunaju, da jim eventualna internacionalizacija edina še dela skrb, saj nas sicer že ves čas makiavelistično izigravajo zdaj na ta, zdaj na drug način. Izkoriščajo tudi našo dobro voljo za dobre sosedeske in gospodarske odnose. Kje je tu duh iz Helsinkov — pri njih? Pri nas je. Zato smo tudi zelo potrpežljivi, toda po tem zadnjem sklepu treh strank, za katerega so se sporazumeli tudi mimo koroških Slovencev, ali se ne vprašujemo upravičeno in z nami vsi demokratično misleči ljudje ne samo v Avstriji, marveč tudi drugod, kjer vprašanje poznajo, da se po takšnem ravnanju, kakor je ta zadnji sklep dan pred spominsko slavnostjo Ivana Cankarja, že nekje bližamo meji potrpežljivosti in prevelikega prizanašanja? Kje je tu še sploh govor o demokraciji, ki je nekaterim zmeraj na jeziku, za hrbtom pa se skriva neonacistično in neofašistično bodalo? Kje je tu krščanski in keje socialistični humanizem v politiki dveh najpomembnejših avstrijskih strank, ki se vsaka zase sklicuje na enega izmed njih? Užaljeni in ogorčeni pa so takoj vsi brez primere, če najnaprednejša slovensko-koroška mladina uporabi besedi — neorazidem in genocid.“

Nova spomenica jugoslovanske vlade Avstriji v zvezi z manjšinskim vprašanjem

Prejšnji četrtek je pomočnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve Nikola Miličević izročil avstrijskemu veleposlaniku v Beogradu dr. Alexandru Ottu „Aid Memoir“ (Spomenico) jugoslovanske vlade v zvezi z najnovjšim razpletom položaja, ki ga je sprožila odločitev avstrijske vlade, da predloži parlamentu v sprejetje zakonski predlog o narodnostnih skupinah in popisu prebivalstva — „kar je vsebinskega pomena za položaj in pravice slovenske manjšine na Koroškem in Štajerskem ter hrvaške manjšine na Gradiščanskem“.

Ob tej priložnosti je Nikola Miličević avstrijskemu veleposlaniku izjavil, da omenjena ukrepa pomenita kršitev določil državne pogodbe in poskus njene enostranske revizije. Poleg tega pa je bilo poudarjeno, da samo popolna in takojšnja izpolnitev mednarodnih obveznosti republike Avstrije iz državne pogodbe, v odnosu do slovenske in hrvaške narodne manjšine, pomeni najprimernejšo pot za krepitev temeljev za pospeševanje in vsestranski razvoj jugoslovansko-avstrijskih odnosov in sodelovanja.

STALIŠČE JUGOSLOVANSKE SKUPŠČINE:

Od Avstrije zahtevamo dosledno izvajanje državne pogodbe

V zveznem zboru skupščine SFRJ je prišlo prejšnji teden do obširne razprave o položaju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Razpravo je sprožil delegat iz SR Hrvaške Ante Cemelji, ki je zastavil vprašanje v zvezi z zadnjima „manjšinskima“ zakonoma v Avstriji.

Na njegovo vprašanje je odgovoril podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minič, ki je ponovno poudaril, da je za Jugoslavijo nesprijemljivo, da bi jasne in precizne obveznosti iz državne pogodbe s čimerkoli pogojevali ali omejevali. Zakon o narodnostnih skupinah je vsekakor poskus, da bi bistveno zožili pravice slovenske in hrvaške manjšine, in to tako glede njihove vsebine kakor tudi glede ozemlja in njegove uporabe.

Sklep, da bi tako omejene manjšinske pravice in zaščito pogojevali s preštevanjem oz. ugotavljanjem številčnega stanja manjšin, pa je bistven odklon od duha in črke državne pogodbe; hkrati pa je to poskus enostranske revizije državne pogodbe v smislu nadaljnjega omejevanja pravic in zaščite manjšin, poskus, ki dopušča in olajšuje nadaljnjo asimilacijo in raznarodovanje.

„Jugoslavija kot podpisnica državne pogodbe ne bo privolila v nikakršno kršitev in revizijo obveznosti, ki izvirajo iz državne pogodbe. Jugoslovanska vlada bo še naprej delala vse, kar je potrebno, da bi jasne in precizne mednarodne obveznosti iz državne pogodbe v celoti in brez odlašanja izpolnili,“ je poudaril Minič ter zagotovil slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji

Nevaren razvoj na Koroškem ki je že enkrat imel usodne posledice

V Pesnici pri Mariboru, kjer so se minulo nedeljo ob prazniku mariborske občine in ob dnevu borca spominjali 35-letnice vstaje jugoslovanskih narodov, je udeležencem, med katerimi so bili tudi najvišji predstavniki družbeno-političnega življenja Slovenije, govoril sekretar republiške konference SZDL Slovenije Milan Kučan. Pretežni del svojega govora je posvetil prav najnovjšim dogodkom v zvezi z manjšinskim vprašanjem v Avstriji.

„Danes so v Avstriji na delu sile“, je naglasil Kučan, „ki želijo državno pogodbo spremeniti le v arhivski papir, ker morda neprijetno spominja na nekatera manj slavna dejstva iz avstrijske polpretekle zgodovine. Kako naj sicer drugače razumemo to, kar se sedaj dogaja na avstrijskem Koroškem, ne le ob tolerantnosti, ampak celo pod okriljem dunajske vlade? Kot njeno nemoč, nepriljubljenost, sprenevedanje ali nesposobnost? Posebej nas skrbi, da to počne socialistična stranka in socialistična vlada, ki korak za korakom ne le popušča, ampak sprejema politična stališča sil, ki hočejo obnovljati nacizem in protidemokratsko ureditev, ki delujejo proti interesom podpisnic avstrijske državne pogodbe.“

Govornik je opozoril na dejstvo, da je do predlogov za preštevavanje prišlo na podlagi zahtev nemških nacionalistov in da to pomeni kapitulacijo pred njimi. Formalno sicer gre za predlog političnih strank, toda

„sprejele so stališča tistih sil, ki so vprašanje Slovencev na Koroškem že reševale s krvavim nasiljem in izseljevanjem s področja, kjer žive skoraj trinarjad stoletij in za katere so vedeli takrat povsem natančno, brez preštevavanja, kot vedo tudi danes.“

V preštevavanju manjšine v kakršni koli obliki, kar naj bi bilo pogoj za izpolnitev z državno pogodbo zelo nedvoumno opredeljenih obveznosti avstrijske vlade glede pravic in zaščite slovenske in hrvaške manjšine, vidijo te sile priložnost, da legalizirajo početje, ki je sicer z državno pogodbo prepovedano — je dejal Kučan in naglasil: „Taka rešitev v bistvu pomeni vezati pravico do življenja pripadnikov nekega naroda na njihovo število, to število pa napraviti odvisno od ukrepov administracije in policije v vzdušju šovinističnega sovraštva in nestrpnosti, prastrahu in nenehno se ponavljajočega plebiscita.“

Milan Kučan je omenil tudi nedavno razstrelitev spomenika v Velikovem ter številne atentate na partizanske spomenike in v tej zvezi ugotovil, da zažigalna vrstica na Koroškem tli že dolgo časa, vendar je eno gotovo: prižgala je ni slovenska roka. „Če pa je danes razmišljanje za red in mir odgovornih ljudi v Avstriji obrnjeno predvsem k Slovenem, potem je očitno, da ne marajo videti prave resnice, da ne marajo videti neonacističnega pohoda, ki jim kali nekako namišljeno koroško in tudi avstrijsko idilo in da jih kaj malo skrbi usoda države. Ta usoda pa skrbi koroške Slovence in nas; poznamo jo iz časov pred drugo svetovno vojno, iz razmer, ki so bile podobne sedanjim in ki so povzročile usodne posledice za nas in ves napredni svet.“

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovljice.

vso podporo v njenem pravičnem boju za uresničevanje pravic in zaščite na podlagi državne pogodbe.

V razpravi, ki je sledila tej izjavi, so delegati iz posameznih republik in pokrajin prav tako naglasili, da so za položaj manjšin jugoslovanskih narodov v sosednih deželah, ne glede na to, kateremu narodu pripadajo, življenjsko in v enaki meri zainteresirani vsi narodi in narodnosti Jugoslavije in da jim posveča skrb vsa večnacionalna skupnost Jugoslavije. Zato tudi vsi narodi in narodnosti Jugoslavije popolnoma in brez pridržkov podpirajo boj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji za uresničitev njenih pravic. Od Avstrije pa so zahtevali dosledno neredirano izvajanje določil državne pogodbe.

Na podlagi razprave je zvezni zbor skupščine sprejel sklep, s katerim je podprl izjavo ministra Miniča. Od zveznega izvršnega sveta pa je zahteval, naj seznanijo avstrijsko vlado s stališči Jugoslavije do najnovjšega razvoja položaja, kakršen je nastal po poskusih enostranske revizije državne pogodbe in omejevanju pravic ter zaščite slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji; opozori pa naj tudi na morebitne posledice, ki bi jih takšno ukrepanje lahko imelo za jugoslovansko-avstrijske odnose.

Delegacija ZSO in NSKS pri zvezni skupščini SZDLJ

Delegacija koroških Slovencev (v kateri so bili predsednik dr. Franci Zwitner, podpredsednik dr. Avguštin Malle in tajnik dipl. inž. Feliks Wieser za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem ter predsednik dr. Matevž Grilc, podpredsednik Mirko Sabotnik in osrednji tajnik dipl. jur. Filip Warasch za Narodni svet koroških Slovencev), ki sta jo prejšnji teden v Beogradu sprejela predsednik SFRJ maršal Tito ter podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minič, je obiskala tudi zvezno konferenco SZDL Jugoslavije. Predstavniki koroških Slovencev so se pogovarjali s predsednikom zvezne konference Dušanom Petrovičem, pri razgovoru pa sta sodelovala tudi član sekretariata predstava zvezne konference SZDLJ in predsednik komisije za mednarodne odnose in sodelovanje Aleksander Bakočević ter sekretar službe za mednarodne odnose in sodelovanje zvezne konference SZDLJ Branko Vuletič.

Predstavniki koroških Slovencev so seznanili predsednika Petroviča in njegove sodelavce z najnovjšim položajem, ki je nastal zaradi pogojevanja pravic manjšine z ugotavljanjem njene številčne moči. Pri tem so poudarili, da so taki ukrepi v nasprotju z državno pogodbo, ki določa in povezuje pravice slovenske in hrvaške manjšine z ozemljem, ne pa z njihovim številčnim stanjem. Zato so ti ukrepi eden od korakov, katerih namen je pravice narodnih manjšin še bolj omejiti in postopoma likvidirati.

Predsednik Petrovič je dejal, da so delovni ljudje, narodi in narodnosti Jugoslavije življenjsko zainteresirani za položaj manjšin in za zagotovitev njihovih pravic v sosednih državah, izhajajoč pri tem tudi iz pravic, ki jih v Jugoslaviji uživajo vse narodnosti. Poudaril je, da vsi državljani Jugoslavije odločno in brezpogojno podpirajo boj koroških Slovencev za uresničitev njihovih pravic in da obsojajo vse poskuse, da bi te pravice zoževali ali pogojevali bodisi s številom ali kakorkoli drugače. V tej zvezi je predsednik Petrovič zagotovil, da koroški Slovenci lahko še naprej računajo z vso podporo vseh delovnih ljudi, narodov in narodnosti Jugoslavije.

Razvoj manjšinskega vprašanja v Avstriji vedno bolj skrbi in vznemirja jugoslovansko javnost

V ponedeljek je predsedstvo zvezne konference SZDL Jugoslavije obravnavalo položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter sprejelo v tej zvezi posebno izjavo. V njej je poudarjeno, da razvoj manjšinskega vprašanja v Avstriji vedno bolj skrbi in vznemirja jugoslovansko javnost, ki vsestransko podpira jasna in odločna stališča pristojnih jugoslovanskih dejavnikov ter z ogorčenjem obsoja najnovjše ukrepe proti manjšinama, ukrepe, ki v zadnjem času preraščajo v stopnjevanje priliska, predvsem na Koroškem.

Posebno odločno zavrača jugoslovanska javnost izrazite protimanjšinske ukrepe, kot prihajajo do izraza v sklepu o štelju in v tako imenovanem zakonu o narodnostnih skupinah. V izjavi SZDL je rečeno, da se Avstrija s tem loteva revizije državne pogodbe; poleg tega pa li ukrepi predstavlja kapitulacijo vlade in strank pred nacionalnimi in šovinističnimi silami.

Odgovorni avstrijski državniki v zadnjem času ne kažejo niti najmanjše volje za pravično ureditev manjšinskega vprašanja, je rečeno v izjavi ter poudarjeno, da pri takem zadržanju ne gre samo za neupoštovanje državne pogodbe, marveč gre tudi za očitno kršenje pravic človeka, sprejetih v dokumentih OZN, in za okrnjevanje duha helsinkijske konference, ki varnost in mir pogojno povezuje tudi s spoštovanjem vseh po drugi svetovni vojni sprejetih mednarodnih pogodb.

„Če Avstrija dopusti, da se bo proces nadaljeval po tej poti, bo s tem prevzela vso odgovornost za hude posledice in ne bo mogla pojasniti niti svoji niti svetovni demokraciji javnosti, zakaj krši mednarodno določene obveznosti in jih ne izpolnjuje ter s tem usvarja nemir in negotovost. Zaradi tega predsedstvo zvezne konference SZDLJ, izražajoč razpoloženje delovnih ljudi, narodov in narodnosti

Jugoslavije, najodločneje protestira proti zadnjim sklepom avstrijskih parlamentarnih strank in zahteva dosledno izpolnitev mednarodnih obveznosti, zlasti do slovenske in hrvaške narodnostne manjšine. Hkrati v celoti podpira njen pravični boj, ki je neločljiv del svobodnega razvoja človeka, naroda in narodnosti in resnično demokratični družbi današnjega sveta.“

Zveza koroških partizanov priredi za področje pliberške okolice v nedeljo, dne 11. julija 1976 enodnevni

IZLET

v Slovenijo. Obiskali bomo Begunje, Sv. Urha in partizansko bolnišnico Franjo. Stroški za vožnjo in kosilo znašajo 190 šil.

Odhod avtobusa v nedeljo 11. julija ob 5. uri zjutraj iz pred Posojilnice v Pliberku.

ŠPORTNI VESTNIK

ŠAH V DIJAŠKEM DOMU SŠD — INICIATIVA ZA NADALJNI RAZVOJ

Na pobudo Slovenske fizikulture zveze, osterne športne organizacije Koroških Slovencev, se razširja organizirano športno delovanje tudi med študirajočo mladino v Celovcu. Je nogolet do sedaj ostal domena Slovenskega atletskega kluba, potem se zdi, da se bodo nekatere športne discipline, kolikor je to glede prostorskih možnosti dano, širile v Dijaškem domu Slovenskega šolskega društva. Od meseca januarja naprej, tedaj se je namreč pod vodstvom inž. Julija Iskre formirala skupnica mladih šahistov, so šahovske ure na stalnem programu prostega časa v domu. Z uvidnim vodstvom Dijaškega doma in njegovimi vzgojitelji se je dalo ne glede na to, da bo kraljeva igra sčasoma krasila tudi urnik v šolah, popestriti prosti čas dijakov z igro, ki po svoji funkciji vežba človeka v koncentraciji, ga uri v dojemanju komplikiranih situacij in ga vzgoja k logično sistematičnem mišljenju.

Po mnogih „Inštrukcijskih“ urah na deskah in demonstracijski tabli pa je prišlo nedavno do velikega šahovskega turnirja, katerega se je udeležila vsa skupina zainteresiranih šahistov-dijakov Dijaškega doma. Kaj kmalu se je izkazalo, da se nahajata v vrsti mladih šahistov dva nadarjena dijaka, ki bosta slej ko prej lahko majstrovala težje naloge. Kristijan Schellander in Justin Polanšek sta izmed trinajstih dijakov zbrala največ točk, po menju inž. Iskre zares najboljša šahista Dijaškega doma. Za njima sta se uvrstila na tretje mesto Pepi Schumer in Marjan Velk. Naslednja mesta so bila porazdeljena takole: 5. Silvo Kumer, 6. Flori Wieser in Mirko Wieser, 8. Danijel Bogataj, 9. Hanzi Schumer, 10. Bernard Olip in Jurij Senica, 12. Rudi Benetlik in 13. Oto Lausegger. Šahovske ure in turnir pa so bili le začetek pospešenega šahovskega delovanja. Na programu je namreč tudi udeležba skupine na koroškem šahovskem prvenstvu. Dokler mladi šahisti še ne bi bili popolnoma zmožni težkih bojev v koroškem prvenstvu, naj bi te nadomestili starejši, izkušeni šahisti, ki bi se vsekakor stalno bavili z naraščanjem v Dijaškem domu. Nekateri izmed njih so se zbrali v torek večer, da prisostvujejo podelitvi nagrad in priznanj zmagovalcem šahovskega turnirja v Dijaškem domu. Njim na čelu je bil trikratni koroški prvak Jurij Deisinger, ki je mlade šahiste v teku polletnega spomladanskega pripravljanja navdušil za šah s svojim izvrstnim predavanjem. Po kvaliteti je koroški mojster premočan, da bi postal stalni član šahovske skupine v Dijaškem domu, a bo stal mladim šahistom z napotki stalno ob strani.

Iniciativa za organiziranje šah je treba glede funkcij, ki jih izvršuje in zaradi pedagoškega pomena glede koristne izrabe prostega časa, pozdraviti.

Na nedavnem posvetovanju pa je padla tudi ideja o ustanovitvi namiznoteniske skupine. Gojenci Dijaškega doma v Celovcu se na tem področju že bavijo, ne organizirano, marveč bolj za razvedrilo in rekreacijo. Od začetka novega šolskega leta 1976/77 naprej, pa se bo skupina nadarjenih igralcev bavila pod nadzorstvom trenerja tudi z namiznim tenisom. Tudi v tem primeru so iniciatorji menja, da bi skupina nastopala, ko bo čas dozorel, v prvenstvu koroških namiznoteniskih skupin.

Široka solidarnost proti ugotavljanju manjšine

V zadnjem času se množijo izrazi solidarnosti s koroškimi Slovenci v boju proti preštevavanju in po vsej Avstriji se vrstijo akcije, s katerimi tudi pripadniki večinskega naroda ne gledajo na njihovo politično usmeritev protestirajo proti manjšinam sovražno politiki vlade in parlamentarnih strank.

● Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev je začel široko vseavstrijsko akcijo z letaki, kjer ugledne osebnosti iz avstrijskega političnega, kulturnega in družbenega življenja izražajo svoj protest proti ugotavljanju.

● Proti ugotavljanju manjšine so se odločno izrekli na protestnih zborovanjih, ki so jih priredili v Salzburgu tamkajšnji Solidarnostni komite, v Linzu in na Dunaju pa Komunistična zveza.

● Več metrov dolgi transparenti z gesli proti preštevavanju so bili izobešeni na stolpih Stefanove stolnice na Dunaju.

● Protestno zasedbo kulturnega centra „Arena“ na Dunaju so izkoristili tudi slovenski študenti, da so opozorili na najnovjše ukrepe proti manjšinam; navzoči so navdušeno sprejeli partizansko pesem ter izrazili solidarnost v boju proti preštevavanju.

Tako zajema solidarnostno gibanje vedno širše kroge avstrijskega prebivalstva. Toliko bolj pa je sklep o preštevavanju le še diktat tistih avstrijskih politikov, ki so sramotno kapitulirali pred nemškimi nacionalisti in neonacisti ter postali njihovo poslušno orodje.